

Český tanec v datech

1 / TANEČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Roman Vašek

© Roman Vašek

Recenzoval

Doc. Mgr. Petr Christov, Ph.D.

© Institut umění – Divadelní ústav, 2017

ISBN 978-80-7008-381-9

ISSN 2570-8384

Obsah

Ediční poznámka	4
1 Konzervatoře s akreditovanými obory tanec a současný tanec	5
1.1 Sestavení dotazníků, respondenti a sběr dat	5
1.2 Charakteristika školy, vize studia	5
1.3 Zaměstnanci konzervatoře	8
1.4 Přijímání na konzervatoře	10
1.5 Studenti v průběhu studia	13
1.6 Ukončení studia a uplatnění	15
1.7 Struktura studia	20
1.8 Problematika druhé kariéry	26
1.9 Závěrem	27
2 Vysokoškolské katedry akreditované v programu taneční umění a vybrané vysokoškolské ateliéry akreditované v programu dramatická umění	28
2.1 Sestavení dotazníků, respondenti a sběr dat	28
2.2 Charakteristika katedry/ateliéru, vize studia	29
2.3 Vědecká a publikační činnost	32
2.4 Pedagogický sbor	33
2.5 Přijímací řízení na vysokoškolské katedry a ateliéry	35
2.6 Ukončení studia a uplatnění	38
2.7 Závěrem	39
3 Reflexe tanečního vzdělávání v České republice	40
3.1 Pohled z oblasti baletu	41
3.2 Pohled z oblasti současného tance	42
3.3 Pohled z oblasti zábavního průmyslu	43
4 Taneční vzdělávání – shrnutí (silné a slabé stránky)	45
Konzervatoře (obory tanec a současný tanec)	45
Vysokoškolské katedry a ateliéry (v programu taneční umění a výběrově v programu dramatická umění)	46
Literatura a prameny	47
Soupis tabulek	48
Soupis grafů	50
Summary	51

Ediční poznámka

Soubor studií s názvem Český tanec v datech je výsledkem výzkumné práce v oblasti českého profesionálního tance a příbuzných uměleckých oborů, které vycházejí především z fyzické / pohybové práce interpreta nebo tvůrce. Ambicí autorů bylo shromáždit jak tvrdá data ze sledovaných uměleckých oblastí, tak postoje umělců a zástupců souborů, skupin nebo divadel ke klíčovým tématům. Data jsou shromažďována průběžně od roku 2016 a ukončení sběru dat se předpokládá v první polovině roku 2018. V některých oblastech mohli autoři navázat na předchozí výzkumné práce obdobného zaměření, především na studie o českém baletu od Vladimíra Vašuta ze 70. let 20. století a na výzkumná šetření provedená v letech 2007 a 2011 Janou Návratovou a Romanem Vaškem v okruzích *taneční vzdělávání*, *balet* a *současný tanec*. V těchto oblastech mohli autoři dále precizovat metodu sběru dat a získané informace zasazovat do kontextu delšího časového období. Výzkum, jehož výstupem je soubor studií Český tanec v datech, se však poprvé pokusil zmapovat i oblasti do té doby opomíjené nebo statisticky takřka nepodchycené – mimické divadlo, nový cirkus, tanec v zábavním průmyslu nebo lidový tanec.

První studie „Taneční vzdělávání“ je jakýmsi prologem k následným částem, které budou věnovány jednotlivým oblastem profesního uplatnění. Téma tanečního vzdělávání vymezili autoři pro účel této studie poměrně úzce. Zaměřili se pouze na vzdělávání na konzervatořích v oborech tanec a současný tanec a na vysokých školách, kde se zajímali o katedry akreditované v programu taneční umění a o vybrané ateliéry v programu dramatická umění. Absolventi těchto vzdělávacích institucí se zpravidla uplatňují jako profesionální tanečníci nebo umělci v příbuzných formách pohybového umění. Stranou zájmu zůstaly vysokoškolské obory, které se věnují tanci a pohybovému divadlu, ale nikoli v dominantní míře (např. obor muzikálové herectví na Divadelní fakultě JAMU v Brně; v oblasti reflexe obor divadelní věda na filozofických fakultách aj.). Pominuto je také například základní umělecké školství nebo neformální taneční vzdělávání s vědomím, že výzkum v těchto oblastech by byl v budoucnu žádoucí a poskytl by ucelenou představu o tanečním a pohybovém vzdělávání.

1.1 Sestavení dotazníků, respondenti a sběr dat

Pro uplatnění ve sféře tance je zásadním kvalifikačním předpokladem absolvování konzervatoře. V České republice lze studovat osmiletý obor tanec a šestiletý obor současný tanec. V tanečním výzkumu byly osloveny všechny konzervatoře, které tyto obory vyučují.

Dotazník byl sestaven tak, aby reflektoval celý průběh – tedy od fáze přijímání ke studiu, přes samotný profil a průběh studia (vize a zacílení školy, skladba předmětů, praxe v podobě realizovaných představení) až po ukončení studia a v konfrontaci s uplatněním v taneční praxi. Vedle průběhu studia výzkum stručně mapoval počty zaměstnanců a jejich finanční ohodnocení a dotazoval se i na problematiku přípravy na změnu kariéry. Dotazník sestavil Roman Vašek ve spolupráci s Janou Návratovou a byly do něj zapracovány připomínky Zdeňka Prokeše a Karla Littery. Dotazník byl zaslán šesti konzervatořím:¹

a) Konzervatoře zřizované kraji a městy

Taneční konzervatoř hlavního města Prahy (vyučovaný obor tanec)

Konzervatoř Duncan centre (vyučovaný obor současný tanec)

Taneční konzervatoř Brno (vyučovaný obor tanec)

Janáčkova konzervatoř v Ostravě (vyučované obory tanec a současný tanec)

b) Konzervatoře ostatní

Taneční centrum Praha, z. ú. (vyučovaný obor tanec)

Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola, s. r. o. (vyučovaný obor tanec)

Sběr dat byl zahájen na začátku června 2016 a po několika urgencích a prodlouženích byl ukončen k 30. listopadu 2016. Některá upřesňující data z Konzervatoře Duncan centre byla dodatečně získána v prosinci 2016. Dotazníky vyplnilo z více než 90 % pět škol: Taneční konzervatoř hl. m. Prahy (odpovědnost: Jiřina Želízková), Taneční konzervatoř Brno (Věra Dašková), Janáčkova konzervatoř v Ostravě, taneční oddělení (Ivan Hurych), Taneční centrum Praha, z. ú. (Pavla Königsmarková) a Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola, s. r. o. (Romana Khauerová). Některé nesrovnalosti byly následně upřesňovány telefonicky.

Konzervatoř Duncan centre vyplnila dotazník částečně (odpovědnost: Romana Lisnerová) a ohledně některých dat odkázala na výroční zprávy.

1.2 Charakteristika školy, vize studia

Obor tanec lze na konzervatoři studovat pouze v denní formě studia v délce osmi let. Úspěšným ukončením 4. ročníku získává žák základní vzdělání, složením maturity střední a složením absolventské zkoušky vyšší odborné vzdělání. Obor současný tanec lze na konzervatoři studovat v denní formě v délce šesti let nebo v kombinované formě, která může být o jeden rok delší, než je vzdělávání v denní formě. Složením maturity získává žák střední vzdělání a složením absolventské zkoušky vyšší odborné vzdělání. V rámci tanečního výzkumu měly školy možnost charakterizovat sebe sama a popsat svou vizi.

¹ Vybráno na základě: *Rejstřík škol a školských zařízení* [online; cit. 2016-04-26]. Přístup z: <http://rejskol.msmt.cz/>.

Taneční konzervatoř hlavního města Prahy je příspěvkovou organizací Magistrátu hlavního města Prahy, ředitelem je od roku 1996 Mgr. Jaroslav Slavický. Konzervatoř vyučuje v denní formě osmiletý obor tanec zakončený maturitou (kód oboru 82-46-M/01) a absolutoriem (kód oboru 82-46-P/01). Kapacita školy je 230 žáků.² S konzervatoří je propojen soubor Bohemia Balet. Svou vizi charakterizuje škola takto: „Studenti jsou vedeni k uplatnění v celé širší profesionální taneční praxi, od baletních souborů ‚kamenných divadel‘, po soubory zaměřené na současný taneční projev, muzikálové projekty či alternativní tvorbu. Velkou výhodou je absolventská zkouška z umělecko-pedagogické přípravy, která umožňuje absolventům pedagogickou činnost a tím i další uplatnění v oboru. Mnozí absolventi této možnosti využívají, a to buď jako doplňkové činnosti k vlastní taneční kariéře, anebo i na plný úvazek v ZUŠ aj.“

Taneční centrum Praha – konzervatoř, z. ú., vyučuje v denní formě osmiletý obor tanec zakončený maturitou (kód oboru 82-46-M/01) a absolutoriem (kód oboru 82-46-P/01). Ředitelkou školy je od roku 1997 PhDr. Vlasta Schneiderová. Kapacita školy je 200 žáků. Škola provozuje také domov mládeže s kapacitou 27 dětí.³ Konzervatoř fungovala nejdříve jako nadace (1994–1997), posléze byla obecně prospěšnou společností. V roce 2015 se transformovala na zapsaný ústav. V rámci školy působí soubory Baby Balet Praha a Balet Praha Junior a dále studentská umělecká agentura Mezinárodní centrum tance.⁴

Konzervatoř vidí svého absolventa ve čtyřech okruzích uplatnění – jako umělce-interpreta, umělce-choreografa, učitele tance a konečně jako absolventa, který bude připraven ke studiu na vysoké škole.

Taneční konzervatoř Brno je příspěvkovou organizací Jihomoravského kraje; ředitelem je od roku 1996 Mgr. Zdeněk Kárný. Konzervatoř vyučuje v denní formě osmiletý obor tanec zakončený maturitou (kód oboru 82-46-M/01) a absolutoriem (kód oboru 82-46-P/01). Kapacita školy je 195 žáků. Škola provozuje také domov mládeže s kapacitou 26 dětí.⁵

Svého absolventa vidí konzervatoř jako aktivního člena českých či zahraničních scén a souborů, jako tanečního pedagoga a tanečníka různých žánrů.

Janáčkova konzervatoř v Ostravě (dříve Janáčkova konzervatoř a Gymnázium v Ostravě) je příspěvkovou organizací Moravskoslezského kraje. Ředitelkou konzervatoře je Mgr. Soňa Javůrková, vedoucím tanečního oddělení oddělení od roku 1998 Ivan Hurych. Konzervatoř vyučuje obory hudba (v denní, kombinované a dálkové formě studia), zpěv (v denní, kombinované a dálkové formě studia), hudebnědramatické umění (pouze v denní formě studia) a dále v denní formě studia osmiletý obor tanec zakončený maturitou (kód oboru 82-46-M/01) a absolutoriem (kód oboru 82-46-P/01) a rovněž v denní formě obor současný tanec (jako čtyřleté studium zakončené maturitou pod kódem 82-46-M/02 a šestileté studium zakončené absolutoriem pod kódem 80-46-P/02). Celková kapacita konzervatoře je 500 žáků (kapacita oboru tanec je 100 žáků, kapacita oboru současný tanec je 60 žáků). První ročník oboru tanec je zpravidla otevírán každým rokem, 1. ročník oboru současný tanec je otevírán sporadicky.⁶

Cílem studia je dle školy v osmiletém oboru tanec „všeestranně připravený tanečník jak v klasické, tak v moderních technikách“. K oboru současný tanec škola uvedla: „...zatím máme pouze dva ročníky a předpokládáme otevírání oboru 1 × za dva roky. Je to příležitost pro ty, kteří se pro studium tance rozhodli později (od 15 let).“

² Tamtéž.

³ Tamtéž.

⁴ Převzato wordovského dokumentu, který škola dodatečně poskytla. Uložení: osobní archiv autora.

⁵ *Rejstřík škol a školských zařízení* [online; cit. 2016-04-26]. Přístup z: <http://rejskol.msmt.cz/>.

⁶ Tamtéž.

Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola, s. r. o., vyučuje několik různorodých oborů. Vedle tance se ve škole vyučuje obor hotelnictví a turismus (65-42-M/001), kosmetické služby (69-41-L/01) a obor obchodní akademie (63-41-M/02). Konzervatoř vyučuje v denní formě osmiletý obor tanec zakončený maturitou (kód oboru 82-46-M/01) a absolutoriem (kód oboru 82-46-P/01). Ředitelem školy je Mgr. Radek Coufal; za taneční obor odpovídá na škole od roku 2013 MgA. Romana Khauerová. Kapacita konzervatoře je 120 žáků, kapacita střední školy 300 žáků.⁷ Škola byla založena v roce 1994 a v dubnu 2013 se sloučila s Taneční konzervatoří I. V. Psoty (dříve tato škola fungovala pod názvem 1. soukromá taneční konzervatoř).

A jaké cíle si klade sama konzervatoř? „Snažíme se vychovávat univerzální tanečníky. Žádná taneční technika u nás není brána jako okrajová. Do osnov jsme vrátili i historický tanec. Naši studenti nežijí představou, že uplatnění v tanečním světě = kamenné divadlo. Měli by být přizpůsobiví a neopovrhovat ničím, kde se jim nabízí možnost uplatnění jakékoli techniky tance. Chceme od studentů stejný přístup ke všem předmětům. Tedy i těm teoretickým. Rádi bychom, aby uměli nejen tančit, ale také o tanci a umění přemýšlet. Obecně by měli ctít řád a disciplínu, měli by být pracovití a přátelští k sobě i svému okolí. Neměli by se bát říct svůj názor, ale měli by respektovat názory druhých.“

Konzervatoř Duncan centre zřizuje Magistrát hlavního města Prahy a vyučuje v denní formě obor současný tanec, a to jako čtyřleté studium zakončené maturitou (kód oboru 82-46-M/02) a šestileté studium zakončené absolutoriem (kód oboru 82-46-P/02). Dále škola může vyučovat obor hudebnědramatické umění, a to jako čtyřleté studium zakončené maturitou (kód oboru 82-47-M/01) a šestileté studium zakončené absolutoriem (kód oboru 82-47-P/01). Ředitelkou školy je od roku 2015 PhDr. Romana Lisnerová. Kapacita školy je 130 žáků (pro obor současný tanec maximálně 90 žáků, pro obor hudebnědramatické umění také maximálně 90 žáků).⁸ Ve skutečnosti zajišťuje škola výuku jen oboru současný tanec.

Škola charakterizuje studium ve své výroční zprávě: „Výukový program konzervatoře je postaven tak, aby její absolventi byli připraveni uplatnit se jako profesionálové v oblasti tance, a to ve všech směrech, které soudobý tanec nabízí. Přípravuje žáky především na profesi tanečního interpreta, choreografa a tanečního pedagoga.“⁹

⁷ Tamtéž.

⁸ Tamtéž.

⁹ Výroční zpráva za školní rok 2015/2016: Konzervatoř Duncan centre, Praha 4, Branická 41 [online]. Přístup z: <http://www.duncancentre.cz/assets/skola/Vyrocnizprava1516.pdf>.

1.3 Zaměstnanci konzervatoře

Tab. 1 – Pedagogický sbor na konzervatořích vyučujících obory tanec a současný tanec k 1. červnu 2016 (fyzicky a po přepočtu na úvazky)¹⁰

	Všichni interní zaměstnanci celkem	Všichni interní zaměstnanci po přepočtu na úvazky	Pouze pedagogičtí pracovníci	Pouze pedagogičtí pracovníci po přepočtu na úvazky	Pouze pedagogové praktických tanečních předmětů	Pouze pedagogové praktických předmětů po přepočtu na úvazky
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	79	58,51	68	49,77	26	18,24
Taneční centrum Praha	36	19,1	22	14,3	12	5,8
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	29	23	20	18	10	7
Konzervatoř Duncan centre	50	28,5*	36	19,2*	?	?
Taneční konzervatoř Brno	57	50,88	44	38,98	16	14,62
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	183	130,8977**	158**	107,0977**	15	12,0239

Konzervatoře vyučující taneční obory se poměrně výrazně liší počtem pedagogů. V případě Janáčkovy konzervatoře v Ostravě je vysoký počet zaměstnanců dán skutečností, že na konzervatoři se vedle tance a současného tance vyučuje i několik dalších uměleckých oborů. Při zúžení na pedagogy pouze tanečních předmětů lze už data z ostravské konzervatoře srovnávat s těmi ostatními. Z tabulky je patrná i efektivita škol. Dá se tvrdit, že u nezřízovaných osmiletých konzervatoří dokáže zajistit obdobný objem výuky podstatně užší pedagogický sbor. Efektivita se dá poměřovat i počtem žáků na jednoho učitele, tedy přesněji jeden plný úvazek pedagogického pracovníka. Nejméně žáků na jednoho pedagoga má Taneční konzervatoř hl. m. Prahy (3,01), následuje Konzervatoř Duncan centre (3,75), Taneční konzervatoř Brno (4,16). Největší podíl žáků na jednoho pedagoga má Taneční centrum Praha (7,55). Jak ukáže následující tabulka, nabízející srovnání v čase, velikosti konzervatoří měřené počtem zaměstnanců a pedagogických pracovníků se příliš nemění. Zarážející byla však data z let 2007, respektive 2011, u 1. soukromé taneční konzervatoře, respektive Taneční konzervatoře I. V. Psoty, kde zajišťovali výuku osmiletého oboru tanec s pouhými devíti nebo osmi stálými zaměstnanci a okruhem externistů.

¹⁰ Značky v tabulce:

* Údaje převzaty z výroční zprávy školy; jsou zahrnuti externí učitelé: celkem dva fyzicky (1,5 úvazku).

** Údaje za celou konzervatoř, která zajišťuje i výuku několika netanečních oborů.

? – Údaj se nepodařilo zjistit.

Tab. 2 – Pedagogický sbor na konzervatořích vyučujících obory tanec a současný tanec v letech 2007, 2011 a 2016¹¹

	2007		2011		2016	
	Všichni interní zaměstnanci celkem	Všichni interní zaměstnanci po přepočtu na úvazky	Všichni interní zaměstnanci celkem	Všichni interní zaměstnanci po přepočtu na úvazky	Všichni interní zaměstnanci celkem	Všichni interní zaměstnanci po přepočtu na úvazky
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	74	49,4	76	48,36	79	58,51
Taneční centrum Praha	22	?	21*	12,7*	22	14,3
1. soukromá taneční konzervatoř / Taneční konzervatoř I. V. Psoty	9	9	8*	8*	x	x
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	x	x	x	x	29	23
Konzervatoř Duncan centre	35	20	53**	31,5**	50**	28,5**
Taneční konzervatoř Brno	46	41,95	41	40,66	44	38,98

Tab. 3 – Platy zaměstnanců konzervatoří a pedagogického sboru za rok 2015; v Kč¹²

	Průměrný plat všech zaměstnanců	Průměrný plat pedagogických pracovníků
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	27 800	29 590
Taneční centrum Praha	neuveďeno	neuveďeno
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	20 000	20 000
Duncan centre	nezjištěno	nezjištěno
Taneční konzervatoř Brno	neuveďeno	neuveďeno
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	neuveďeno	neuveďeno

Tab. 4 – Vývoj průměrného platu pedagogů konzervatoří, kde jsou vyučované obory tanec a současný tanec; v Kč¹³

	2006	2010	2015
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	25 026	27 100	29 590
Taneční centrum Praha	24 916	21 047	neuveďeno
1. soukromá taneční konzervatoř / Taneční konzervatoř I. V. Psoty	17 213	neuveďeno	x
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	x	x	20 000
Konzervatoř Duncan centre	23 398	nezjištěno	nezjištěno
Taneční konzervatoř Brno	19 552	neuveďeno	neuveďeno
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	23 298	neuveďeno	neuveďeno

Platy pedagogických pracovníků se odvíjejí od příslušných platových tabulek. Přesto byly v minulosti v průměrných platech mezi jednotlivými konzervatořemi citelné rozdíly. V aktuálním a předchozím tanečním výzkumu však dotazy na platy zodpověděla jen malá část dotazovaných škol, a tak z aktuálně získaných dat lze učinit jen dva závěry: 1. V roce 2015 byl mezi dvěma pražskými konzervatořemi vyučujícími osmiletý obor tanec – jednou soukromou a druhou zřízovanou – v průměrných platech výrazný, téměř 50% rozdíl. 2. V případě Taneční konzervatoře hl. m. Prahy dochází k postupnému navyšování platů, které zhruba odpovídá růstu inflace.

V rámci tanečního výzkumu byly zjišťovány také honoráře za hodinu práce externího tanečního pedagoga. Respondenti však nechali tyto dotazy bez odpovědi s jedinou výjimkou – Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola uvedla, že externímu českému tanečnímu pedagogovi vyplácí honorář 180 Kč za hodinu.

Vzdělanostní strukturu pedagogických pracovníků na tanečních konzervatořích výzkum provedený v roce 2016 nesledoval. Lze si však udělat alespoň

¹¹ Není zahrnuta Janáčkova konzervatoř v Ostravě kvůli proměnlivé metodice vykazování údajů ve sledovaných letech. Značky v tabulce:

* Údaje převzaté z výročních zpráv.

** Údaje převzaté z výročních zpráv; zahrnutí interní i stálí externí zaměstnanci.

¹² Zahrnuje veškeré hrubé příjmy v dané škole včetně osobního ohodnocení, odměn apod. po přepočtu na plný úvazek.

¹³ Zahrnuje veškeré hrubé příjmy v dané škole včetně osobního ohodnocení, odměn apod. po přepočtu na plný úvazek.

přibližnou představu podle dat získaných v letech 2007 a 2011. Dle tehdejších zjištění se pohyboval podíl vysokoškoláků na sledovaných konzervatořích mezi 60 a 95 %.¹⁴

1.4 Přijímání na konzervatoře

Podle rámcového vzdělávacího programu jsou podmínky pro přijetí ke studiu jak u oboru tanec, tak u oboru současný tanec obdobné. Předpokládá se splnění podmínek přijímacího řízení dle zákona č. 561/2004 Sb., dále úspěšné vykonání talentové zkoušky a konečně splnění podmínek zdravotní způsobilosti uchazečů o vzdělávání v daném oboru vzdělání.¹⁵

Jak ukazují data, přes řadu podmínek je úspěšnost při přijímacím řízení poměrně vysoká. Na většinu konzervatoří byli v roce 2015 přijímáni žáci do osmiletého oboru tanec, pouze u Konzervatoře Duncan centre se jednalo o přijímací řízení do oboru současný tanec.

Tab. 5 – Přijímací řízení do školního roku 2015/2016 na konzervatoře v oborech tanec a současný tanec¹⁶

	Přihlášení	Přijetí	Úspěšnost (v %)	Zahájili studium
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	63	27	43	27
Taneční centrum Praha	24	13	54	12
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	23	21	91	21
Konzervatoř Duncan centre	52	18	35	18
Taneční konzervatoř Brno	55	40	73	32
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	15	10	67	10
SOUČET	232	129	56	120

Tab. 6 – Přijímací řízení do školního roku 2015/2016 na konzervatoře v oboru tanec s ohledem na gender

	Přihlášení			Přijetí			Úspěšnost (v %)			Zahájili studium		
	celkem	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	63	51	12	27	15	12	43	29	100	27	15	12
Taneční centrum Praha	24	23	1	13	13	0	54	57	0	12	12	0
Pražská taneční konzervatoř a SOŠ	23	18	5	21	16	5	91	89	100	21	16	5
Taneční konzervatoř Brno	55	53	2	40	39	1	73	74	50	32	31	1
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	15	13	2	10	8	2	67	62	100	10	8	2
SOUČTY	180	158	22	111	91	20	62	58	91	120	82	20

¹⁴ Viz taneční výzkumy z let 2007 a 2011.

¹⁵ Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf. S. 13. Respektive: Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/01, 82-46-P/01 Tanec [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 19. 4. 2010 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_4_vlna/RVP_8246M01_Tanec_8246P01_Tanec.pdf. S. 13.

¹⁶ U Konzervatoře Duncan centre šlo o přijímací řízení v oboru současný tanec, u ostatních škol šlo o přijímací řízení v oboru tanec (Janáčkova konzervatoř v Ostravě nepřijímala do školního roku 2015/2016 v oboru současný tanec).

Tab. 7 – Přijímací řízení do školního roku 2015/2016 na konzervatoře v oboru současný tanec s ohledem na gender

	Přihlášení			Přijetí			Úspěšnost (v %)			Zahájili studium		
	celkem	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci
Konzervatoř Duncan centre	52	48	4	18	16	2	35	33	50	18	16	2

Tab. 8 – Vývoj přijatých žáků na konzervatoře v oborech tanec a současný tanec v letech 1998–2015 s ohledem na gender¹⁷

		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2015
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	celkem	20	38	30	28	30	33	37	26	20	30	27	27	20	25	27
	děvčata	16	30	22	20	21	23	28	19	18	22	23	21	17	22	15
	chlapci	4	8	8	8	9	10	9	7	2	8	4	6	3	3	12
Taneční centrum Praha	celkem	19	15	17	23	21	42	20	16	19	18	14*	12*	15*	20*	13
	děvčata	16	14	12	20	18	23	18	13	14	18	?	?	?	?	13
	chlapci	3	1	5	3	3	19	2	3	5	0	?	?	?	?	0
1. soukromá taneční konzervatoř / Taneční konzervatoř I. V. Psoty	celkem	14	10	?	12	24	19	15	8	12	12	?	6*	8*	5*	x
	děvčata	13	8	?	12	19	15	11	7	10	9	?	?	?	?	x
	chlapci	1	2	?	0	5	4	4	1	2	3	?	?	?	?	x
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	celkem	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	21
	děvčata	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	16
	chlapci	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5
Konzervatoř Duncan centre	celkem	20	20	19	16	20	17	16	18	16	25	25*	19*	0**	25***	18
	děvčata	17	18	16	11	14	11	14	14	13	20	?	?	?	?	?
	chlapci	3	2	3	5	6	6	2	4	3	5	?	?	?	?	?
Taneční konzervatoř Brno	celkem	49	26	51	46	49	41	40	34	25	24	26	39	25	45	40
	děvčata	48	25	40	35	46	37	36	32	22	22	24	32	22	41	39
	chlapci	1	1	11	11	3	4	4	2	3	2	2	7	3	4	1
Janáčková konzervatoř v Ostravě	celkem	18	19	20	18	15	17	17	15	12	11	9	11	8	8	10
	děvčata	15	18	17	15	12	16	14	14	6	9	7	7	7	7	8
	chlapci	3	1	3	3	3	1	3	1	6	2	2	4	1	1	2

V roce 2015 se do přijímacího řízení do oborů tanec a současný tanec přihlásilo 232 dětí, přičemž úspěšnost byla více než poloviční (56 %). V případě osmiletého oboru tanec je úspěšnost dokonce 62 % (u současného tance jen 35 %). V případě úspěšnosti dívek a chlapců se objevují velké rozdíly, které potvrzují velmi malý zájem chlapců o studium tance. V roce 2015 se ke studiu osmiletého oboru tanec přihlásilo jen 22 chlapců, z nichž pouze dva při přijímacím řízení neuspěli. V oboru současný tanec uspěli dva ze čtyř přihlášených chlapců. Podíváme-li se do předchozích tanečních výzkumů, provedených v letech 2007 a 2011, zjistíme, že se situace příliš v posledních dvaceti letech nemění. U osmiletých tanečních konzervatoří je stabilně nejnižší úspěšnost u Taneční konzervatoře hl. m. Prahy, kde se většinou pohybuje mezi 35 a 55 %. U Taneční konzervatoře Brno se pohybuje většinou mezi 60 a 90 %. Ještě vyšší úspěšnost bývala u soukromé Taneční konzervatoře I. V. Psoty a je i nyní u nástupnické Pražské taneční konzervatoře a střední odborné školy, a to přesto, že zde došlo k výraznému nárůstu přijímaných žáků do oboru tanec (v letech 2009–2011 bylo na Taneční konzervatoř I. V. Psoty přijímáno pouze mezi pěti a osmi dětmi). Velkou rozkolísanost ukazují data z Janáčkovy konzervatoře v Ostravě (většinou se úspěšnost pohybovala mezi 35 a 75 %). V dlouhodobém horizontu je vidět klesající zájem o studium na konzervatořích Taneční centrum Praha a Duncan centre. V letech 2000–2004 se na konzervatoř Taneční centrum Praha hlásila vždy více než stovka dětí, což bylo nejvíce ze všech konzervatoří vyučujících obor tanec. V roce

¹⁷ Značky v tabulce:

* Údaj převzat z výroční zprávy školy.

** V daném roce se neuskutečnilo přijímací řízení do 1. ročníku.

*** V daném roce bylo do 1. ročníku přijato 15 studentů a do 2. ročníku bylo přijato 10 studentů.

2005 se počet zájemců o studium snížil zhruba na polovinu a v posledních letech se pohybuje mezi 24 a 62 uchazeči, čímž se přirozeně zvýšil podíl studentů, kteří při přijímacím řízení uspějí (v letech 1999–2004 se zde úspěšnost pohybovala jen kolem 20 %). Obdobný trend, i když s ne tak výrazným propadem zájmu o studium, jsme zaznamenali u Konzervatoře Duncan centre. Před patnácti lety se na školu hlásilo kolem stovky dětí ročně, v posledních letech to bývá mezi 50 a 70 dětmi (do roku 2007 se pohybovala úspěšnost při přijímacím řízení mezi 15 a 26 %, v posledních letech mezi 30 a 44 %).¹⁸

V dlouhodobém horizontu se příliš nemění malý zájem chlapců o studium tance na konzervatořích. Kupříkladu v období let 1998–2007 bylo ročně přijato na konzervatoře v osmiletém oboru tanec vždy 15 až 38 chlapců (pro srovnání, v roce 2015 jich bylo 20), zatímco dívek bylo přijato čtyři- až desítkrát více. Také úspěšnost při přijímacím řízení byla u chlapců výrazně vyšší než u dívek – na většině konzervatoří (vyjma Tanečního centra Praha) se občas stávalo, že uspěli všichni přihlášení chlapci.¹⁹

V tanečním výzkumu jsme se dotazovali, zda jsou konzervatoře aktivní při vyhledávání potenciálních talentovaných žáků, zvláště když dle zjištěných dat zřejmě není mnoho dětí s ideálními předpoklady, které by chtěly studovat tanec. Příslušnou kolonku v dotazníku většina konzervatoří nevyplnila a i z individuálních rozhovorů se zástupci těchto škol vyplývá, že významnější aktivity při oslovování potenciálních studentů nevyvíjejí. Odpověď jsme získali od Pražské taneční konzervatoře a střední odborné školy, která pravidelně pořádá dny otevřených dveří, kdy zástupci školy osobně mluví s každým návštěvníkem. Potenciální studenty se pokouší získat také díky výchovným koncertům pro základní školy nebo účastí na různých amatérských tanečních soutěžích, při nichž je škola prezentována. Odpověděla také Konzervatoř Duncan centre, která má obdobné strategie. Pravidelně pořádá dny otevřených dveří, představení pro základní umělecké školy a představení v regionech; veřejnosti zpřístupňuje klauzurní zkoušky a pořádá také série přípravných kurzů.

Tab. 9 – Zkušenosti dětí, které zahájily na konzervatoři studium v oboru tanec ve školním roce 2015/2016 s tanečními a pohybovými aktivitami²³

	Celkem zahájilo studium	Věnovali se tanci (v ZUŠ, v baletní přípravce apod.)	Věnovali se sportu s důrazem na estetiku pohybu	Nevěnovali se tanci ani sportu s důrazem na estetiku pohybu
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	27	20	7	0
Taneční centrum Praha	12	10	1	1
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	21	19	2	0
Taneční konzervatoř Brno	32	25	6	1
SOUČTY	92	74	16	2
Podíl (v %)		80,4	17,4	2,2

V tanečním výzkumu jsme zjišťovali, jaké zkušenosti mají děti, které jsou přijímány na taneční konzervatoře. Jen minimum dětí nemá zkušenosti s aktivitami zaměřenými na tanec nebo sport, kde je důležitým aspektem estetika pohybu (např. gymnastika nebo krasobruslení). Podle zjištění za rok 2015 se věnovalo tanci přes 80 % dětí přijatých na konzervatoře v oboru tanec (tanec studovaly v základních uměleckých školách, chodily do baletních přípravků divadel apod.). Přes 17 % dětí se věnovalo sportu s důrazem na estetiku pohybu a jen asi 2 % dětí neměla zkušenosti s žádnou z těchto pohybových aktivit.²¹ Data se příliš neliší od výzkumu z roku 2007, kdy se zhruba 80 % dětí před přijetím na taneční konzervatoře věnovalo tanci, zhruba 15 % sportu s důrazem na estetiku pohybu a asi 5 % nemělo ani s tancem ani s dotazovanými sporty žádnou větší zkušenost.²²

¹⁸ Data z tanečních výzkumů provedených v letech 2007 a 2011. Data byla zjišťována za rok 1995 a ročně za období let 1998–2011.

¹⁹ Data z tanečních výzkumů uskutečněných v období let 2007 a 2011. Data byla zjišťována za rok 1995 a ročně za léta 1998–2011.

²⁰ Nebyla zahrnuta Janáčkova konzervatoř v Ostravě. Janáčkova konzervatoř v Ostravě uvedla, že se ke studiu přihlásilo 15 dětí, z nichž 14 mělo zkušenost s tancem a jedno dítě se žádné aktivitě spojené s tancem nebo sportu s důrazem na estetiku pohybu nevěnovalo. Dotazována byla však zkušenost dětí, které byly přijaty a skutečně ke studiu nastoupily.

²¹ Část dětí patrně spadala do více dotazovaných kategorií, proto součet není 100 %.

²² Viz taneční výzkum provedený v roce 2007.

1.5 Studenti v průběhu studia

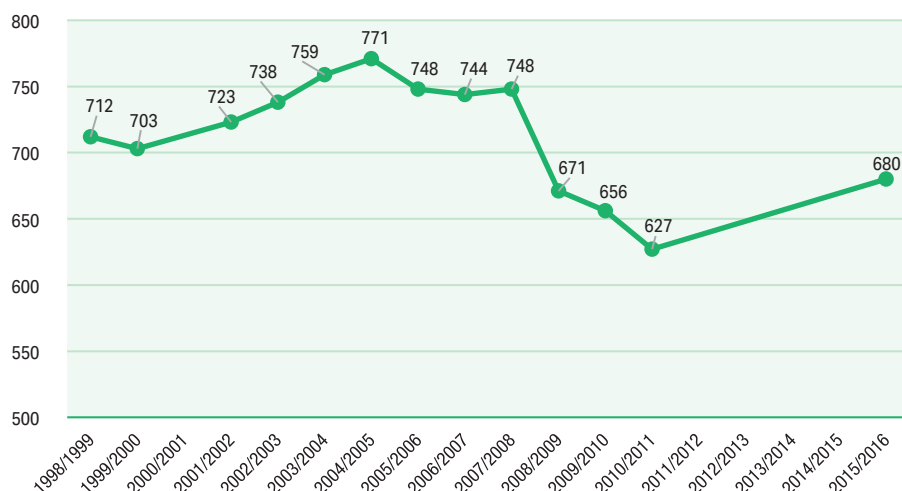
Podle kvót Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR byla ve školním roce 2015/2016 maximální kapacita osmiletého oboru tanec 845 žáků a oboru současný tanec 150 žáků. Ve skutečnosti studovalo obor tanec 596 žáků (70,5 % kapacity) a současný tanec 84 žáků (56 % kapacity). Konkrétní data zasazená do širšího časového horizontu nabízí následující tabulka.

Tab. 10 – Počty studentů na konzervatořích a kvóty Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR ve vybraných školních letech²³

	1990/ 1991	1995/ 1996	1998/ 1999	1999/ 2000	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2015/ 2016
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	?	?	210	204	176	187	181	179	176	175	163	171	151	157	167	142	150
Kvóta od MŠMT	230	230	230	230	230	230	230	230	230	230	230	230	230	230	230	230	230
Taneční konzervatoř Brno	150	189	195	195	175	184	182	180	190	179	178	178	175	169	160	161	162
Kvóta od MŠMT	195	195	195	195	195	195	195	195	195	195	195	195	195	195	195	195	195
Janáčková konzervatoř v Ostravě	?	27	98	90	95	93	99	109	102	91	86	83	71	73	72	69	75****
Kvóta od MŠMT	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	160**
Taneční centrum Praha	x	42	90	96	112	128	135	142	145	149	158	152	124*	117*	105*	?	142*
Kvóta od MŠMT	x	0	128	128	128	128	128	128	128	128	128	200	200	200	200	200	200
Taneční konzervatoř I. V. Psoty	x	?	64	63	?	70	81	81	89	84	81	79	77*	69*	61*	?	x
Kvóta od MŠMT	x	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	x
Pražská taneční konzervatoř a SOŠ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	79
Kvóta od MŠMT	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	120
Konzervatoř Duncan centre	x	41	55	55	68	61	60	68	69	70	78	85	73*	71*	62*	?	72*
Kvóta od MŠMT	x	69	69	69	69	69	69	69	69	69	90	?	?	?	?	?	90 (130)***

Celkový počet dětí studujících tanec nebo současný tanec na konzervatořích se dlouhodobě pohybuje kolem sedmi set. Přesto, jak ukazuje následující graf, je patrná kulminace kolem roku 2005 a poté mírný pokles.

Graf 1 – Vývoj počtu studentů na konzervatořích v oborech tanec a současný tanec v letech 1998–2016²⁴

²³ Údaje byly zjištěny na základě tanečních výzkumů v letech 2007, 2011 a 2016. Značky v tabulce:

* Údaje zjištěny z výročních zpráv.

** Kvóta společně pro obory tanec (100) a současný tanec (60).

*** Kvóta pro obor současný tanec (90), respektive pro celou školu (130).

**** 63 studentů v oboru tanec, 12 studentů v oboru současný tanec.

²⁴ Data zjištěna na základě tanečních výzkumů z let 2007, 2011 a 2016. Data za školní léta 2000/2001 a 2011/2012 nejsou zařazena, protože získaná data pro tato období nebyla kompletní. Data za školní léta 2012/2013, 2013/2014 a 2014/2015 nebyla ve výzkumu zjišťována.

Genderová struktura žáků je patrná z následující tabulky. Podobně jako při zahájení studia, tak i v jeho průběhu výrazně převažují dívky, což je

v nepoměru k reálným potřebám pracovního trhu. V součtu na sledovaných konzervatořích kromě Konzervatoře Duncan centre studovalo ve školním roce 2015/2016 v oborech tanec a současný tanec pouze 16,45 % chlapců.

Tab. 11 – Počty studentů konzervatoří v oborech tanec a současný tanec ve školním roce 2015/2016, procentuální vyjádření genderové struktury²⁵

		Celkový počet studentů školy	Podíl (v %)
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	celkem	150	100
	děvčata	113	75
	chlapci	37	25
Taneční centrum Praha	celkem	142	100
	děvčata	124	87
	chlapci	18	13
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	celkem	79	100
	děvčata	73	92
	chlapci	6	8
Konzervatoř Duncan centre	celkem	72*	100
	děvčata	?	?
	chlapci	?	?
Taneční konzervatoř Brno	celkem	162	100
	děvčata	139	86
	chlapci	23	14
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	celkem	75	100
	děvčata	59	79
	chlapci	16	21

Mezi studiem oboru tanec a současný tanec je zásadní rozdíl jak v délce studia, tak ve věku, kdy dochází k jeho zahájení. Zatímco obor současný tanec je určen až pro absolventy základních škol, osmiletý obor tanec začínají studovat obvykle děti po ukončení 5. třídy základní školy (tedy po ukončení prvního stupně základní školy). V rámci první poloviny studia na osmileté konzervatoři žáci dostávají i základní penzum všeobecného vzdělání a dá se říci, že pokud v této fázi konzervatoř opustí, nejsou oproti svým vrstevníkům v základních školách zásadně handicapováni. Jiná je situace od 5. ročníku osmileté konzervatoře, kdy je už většinou studium mnohem více oborově zaměřené, a tudíž odchod z konzervatoře v této fázi studia již může představovat jistý vzdělávací handicap při přeorientování na jinou (netaneční) profesní budoucnost. První čtyři roky osmileté konzervatoře tak mohou být jakýmsi filtrem, např. dobrou možností pro posouzení skutečných dispozic a motivací pro budoucí taneční povolání. Jak ale ukazuje následující tabulka, počet studentů, kteří předčasně ukončují studium oborů tanec a současný tanec na konzervatořích, je jen minimum (ve školním roce 2015/2016 opustily tyto konzervatoře jen 3,4 % dětí). Výzkum však nesledoval, ve kterých ročnících tito studenti školu opustili. Překvapuje údaj z Taneční konzervatoře hl. m. Prahy, kterou lze – jak ukážou další data – považovat za nejúspěšnější, co se týká ryze tanečního uplatnění svých absolventů. Ve sledovaném školním roce neopustil tuto školu předčasně žádný žák. Lze spekulovat, proč tak málo dětí ukončuje studium na tanečních konzervatořích předčasně. Faktem je, že podle stávající legislativy jsou školy motivovány k většímu množství studentů (dotace závisí na počtu žáků). Podle úvah z přelomu let 2016 a 2017 by však mohlo dojít ke změně – nově je zvažována návaznost výše dotace na počet odučených hodin, a nikoli na počet žáků.

²⁵ Značky v tabulce:

* Údaj převzat z výroční zprávy školy.

? – Údaj se nepodařilo zjistit.

Tab. 12 – Předčasné ukončení studia na konzervatořích v oborech tanec a současný tanec ve školním roce 2015/2016²⁶

		Celkový počet studentů školy	Předčasně ukončilo studium ve škole
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	celkem	150	0
	děvčata	113	0
	chlapci	37	0
Taneční centrum Praha	celkem	142	4
	děvčata	124	4
	chlapci	18	0
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	celkem	79	4
	děvčata	73	3
	chlapci	6	1
Konzervatoř Duncan centre	celkem	72*	6*
	děvčata	?	?
	chlapci	?	?
Taneční konzervatoř Brno	celkem	162	5
	děvčata	139	3
	chlapci	23	2
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	celkem	75	4
	děvčata	59	3
	chlapci	16	1

1.6 Ukončení studia a uplatnění

Obory tanec a současný tanec jsou na konzervatořích ukončovány maturitou a absolutoriem. U osmileté taneční konzervatoře probíhá absolventská a maturitní zkouška zpravidla na konci posledního 8. ročníku. U oboru současný tanec na konzervatořích se vykonává maturita zpravidla na konci 4. ročníku a absolventská zkouška v 6. ročníku, tedy dva roky po vykonání maturity. U maturit je kladen důraz na zkoušky z odborných předmětů. Absolutorium se skládá u obou sledovaných oborů z teoretické zkoušky z odborných předmětů, absolventské práce a její obhajoby, absolventského výkonu a ze zkoušky z umělecko-pedagogické přípravy. V oboru současný tanec je navíc součástí absolutoria zkouška z cizího jazyka.

Absolutorium poskytuje vyšší odborné vzdělání. Je nejvhodnějším kvalifikačním předpokladem pro práci profesionálního tanečníka a umožňuje také práci tanečního pedagoga.²⁷ Absolutorium oboru tanec nebo současný tanec je někdy považováno za kvalifikační předpoklad pro chápání tanečníka jako „plnohodnotného“ profesionálního tanečního umělce (vedle skutečnosti, že se tancem také živí).²⁸

Ohledně počtu absolventů a maturantů byla v tanečním výzkumu dotazována skutečnost za školní rok 2014/2015. V tomto roce ukončovali studium oboru současný tanec (maturitou nebo absolutoriem) jen žáci Konzervatoře Duncan centre. V ostatních školách absolvovali a maturovali pouze žáci studující obor tanec.

²⁶ Značky v tabulce:

* Údaj převzat z výroční zprávy.

? – Údaj se nepodařilo zjistit.

²⁷ Kvalifikaci pro práci tanečního pedagoga dále rozvíjí např. studium taneční pedagogiky na HAMU Praha.

²⁸ Takto uvažuje o profesionálním tanečním umělci Nadační fond pro taneční kariéru, zejména při definování profesionálního tanečního umělce jakožto příjemce zvláštní oborové podpory spojení se státním příspěvkem.

Tab. 13 – Ukončení studia v posledním ročníku konzervatoře (obory tanec a současný tanec) ve školním roce 2014/2015²⁹

		Celkem v posledním ročníku	Úspěšně absolvovalo	Úspěšně maturovalo	Neuspělo u žádné zkoušky
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	celkem	9	8	8	1
	děvčata	8	8	8	0
	chlapci	1	0	0	1
Taneční centrum Praha	celkem	7	7	7	0
	děvčata	7	7	7	0
	chlapci	0	0	0	0
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	celkem	6	1	5	1
	děvčata	3	1	3	0
	chlapci	3	0	2	1
Konzervatoř Duncan centre	celkem	?	7*	8*	2?*
	děvčata	?	7*	?	?
	chlapci	?	0*	?	?
Taneční konzervatoř Brno	celkem	10	9	10	0
	děvčata	10	9	10	0
	chlapci	0	0	0	0
Janáčková konzervatoř v Ostravě	celkem	7	7	7	0
	děvčata	5	5	5	0
	chlapci	2	2	2	0

Na většině osmiletých konzervatoří bylo studium ukončeno zároveň maturitou a absolutoriem. Pouze v Pražské taneční konzervatoři a střední odborné škole byl absolvent jenom jeden a čtyři studenti ukončili školu jen maturitou. Pouze dva studenti neukončili studium ani jednou zkouškou, v obou případech šlo o muže. Ostatně genderové rozdělení je velmi zajímavé. Celkem vykonalo absolventskou zkoušku úspěšně 32 studentů, z nichž pouze dva byli muži (vyjma Janáčkovy konzervatoře v Ostravě na žádné škole muž úspěšně neabsolvoval), přičemž 32 absolventů oboru tanec je velmi nízké číslo, jak ukáže i následující tabulka s delším časovým horizontem.

²⁹ Značky v tabulce:

* Data převzata z výročních zpráv.

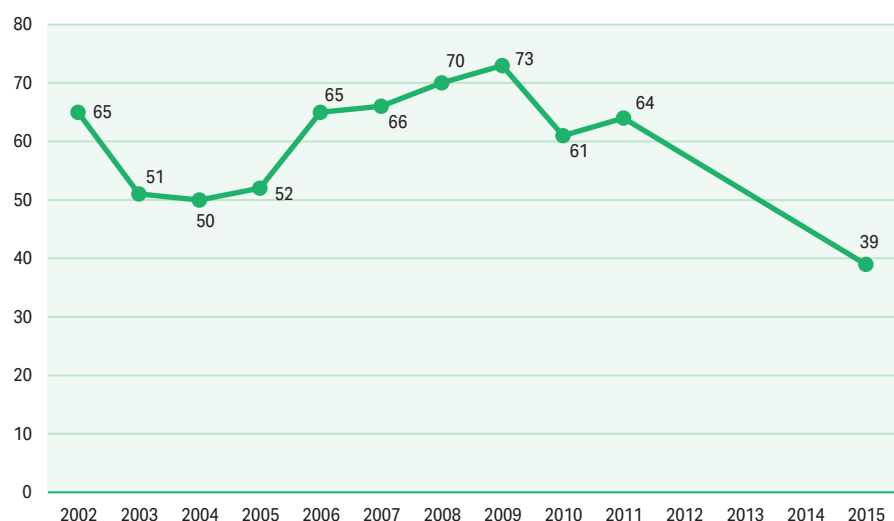
? – Odhad nebo neověřený údaj.

Tab. 14 – Vývoj počtu absolventů konzervatoří v oborech tanec a současný tanec v letech 2002–2015³⁰

		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2015
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	celkem	16	16	17	11	20	18	20	14	10	17	8
	děvčata	12	12	13	9	14	12	15	7	5	10	8
	chlapci	4	4	4	2	6	6	5	7	5	7	0
Taneční centrum Praha	celkem	12	7	8	10	13	13	18*	18*	14*	10*	7
	děvčata	12	7	6	8	10	13	?	?	?	?	7
	chlapci	0	0	2	2	3	0	?	?	?	?	0
1. soukromá taneční konzervatoř / Taneční konzervatoř I. V. Psoty	celkem	15	14	?	6	7	10	?	6*	10*	10*	x
	děvčata	14	13	?	5	6	10	?	?	?	?	x
	chlapci	1	1	?	1	1	0	?	?	?	?	x
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	celkem	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1
	děvčata	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1
	chlapci	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0
Konzervatoř Duncan centre	celkem	6	5	7	?	8	9	5*	12*	6*	6*	7
	děvčata	6	4	5	?	6	7	?	?	?	?	7
	chlapci	0	1	2	?	2	2	?	?	?	?	0
Taneční konzervatoř Brno	celkem	16	9	9	13	9	9	18	15	17	16	9
	děvčata	10	6	5	12	9	7	11	11	17	12	9
	chlapci	6	3	4	1	0	2	7	4	0	4	0
Janáčková konzervatoř v Ostravě	celkem	0	0	9	12	8	7	9	8	4	5	7
	děvčata	0	0	9	9	8	7	8	6	3	5	5
	chlapci	0	0	0	3	0	0	1	2	1	0	2

Tak nízký počet absolventů osmiletého oboru tanec jako ve školním roce 2014/2015 zatím nikdy v obdobích sledovaných tanečními výzkumy z let 2007, 2011 a 2016 nebyl. Souhrnná data ukazuje následující graf.

Graf 2 – Vývoj počtu absolventů oborů tanec a současný tanec v letech 2002–2015

Uplatnění absolventa charakterizuje Rámcový vzdělávací program. Co se týká umělecko-pedagogických kompetencí, je charakteristika u oboru tanec i současný tanec stejná: „Absolvent je připraven k výkonu povolání učitele příslušných odborných předmětů, a to zejména v základních uměleckých školách, případně v konzervatořích, ve školských nebo jiných zařízeních pro zájmovou uměleckou činnost.“³¹ U ryze uměleckého uplatnění jsou už patrné rozdíly. Absolvent oboru současný tanec se uplatní „jako taneční

³⁰ Zahrnutí jsou studenti, kteří vykonali absolventskou zkoušku (nejsou zahrnutí ti, kteří úspěšně maturovali, ale absolventskou zkoušku úspěšně nesložili).

Značky v tabulce:

* Údaj převzat z výročních zpráv.

? – Údaj se nepodařilo zjistit.

x – V daném roce škola neexistovala nebo nezajišťovala výuku oborů tanec nebo současný tanec.

³¹ Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf. S. 12. Respektive: Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/01, 82-46-P/01 Tanec [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 19. 4. 2010 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_4_vlna/RVP_8246M01_Tanec_8246P01_Tanec.pdf. S. 13.

umělec a choreograf (sólita nebo člen souboru současné taneční tvorby, dále v oblasti alternativní tvorby, tanečního divadla, hudebního divadla, muzikálového projektu, lidového tance apod.)³². Kdežto absolvent oboru tanec se uplatní „jako taneční umělec (sólita nebo člen baletního souboru, souboru současné taneční tvorby, souboru lidových tanců, dále v oblasti hudebního divadla, muzikálového projektu, alternativní tvorby apod.)“³³.

Jaká je skutečnost? Kolik absolventů se skutečně začne tancem profesně zabývat a kolik nakonec dá přednost dalšímu studiu a jinému než tanečnímu pracovnímu uplatnění? I toto zjišťoval taneční výzkum, byť na malém vzorku studentů, kteří ukončili konzervatoře ve školním roce 2014/2015.

Tab. 15 – Absolventi oboru tanec na konzervatořích ve školním roce 2014/2015 pokračující ve studiu

	Studovalo v posledním ročníku	Absolvovalo	Maturovalo	Studium na vysoké škole			Studium na střední a jiné škole (kromě VŠ)		
				celkem	v ČR	v zahraničí	celkem	v ČR	v zahraničí
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	9	8	8	2	2	0	0	0	0
Taneční centrum Praha	7	7	7	0	0	0	0	0	0
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	6	1	5	1	1	0	0	0	0
Taneční konzervatoř Brno	10	9	10	5	3	2	2	2	0
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	7	7	7	5	5	0	0	0	0
SOUČTY	39	32	37	13	11	2	2	2	0

Tab. 16 – Absolventi oboru současný tanec na konzervatořích ve školním roce 2014/2015 pokračující ve studiu³⁴

	Studovalo v posledním ročníku	Absolvovalo	Studium na vysoké škole			Studium na střední a jiné škole (kromě VŠ)		
			celkem	v ČR	v zahraničí	celkem	v ČR	v zahraničí
Konzervatoř Duncan centre	?	7	5	1	4	0	0	0

Spektrum škol, kam zamířili absolventi konzervatoř z roku 2015, je poměrně pestré. Jedna studentka z Pražské taneční konzervatoře a střední odborné školy pokračovala ve studiu na Lékařské fakultě Ostravské univerzity. Pětice žáků, která ukončila v roce 2015 taneční obor na Janáčkově konzervatoři, šla studovat vysokou školu (dva zahájili studium taneční pedagogiky na HAMU Praha, jeden choreografii na HAMU Praha, jeden student zamířil na Univerzitu Palackého v Olomouci a zároveň na JAMU v Brně a jeden na Ostravskou univerzitu).³⁵ Absolventi Konzervatoře Duncan centre zamířili nejčastěji na zahraniční vysoké školy (dvě studentky do SEAD v Salcburku, jedna studentka do Escuela Profesional de Danza de Mazatlán v Mexiku a jedna studentka na Royal Conservatoire Antwerp v Belgii) a jedna absolventka na Univerzitu Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, kde zahájila studium oboru ergoterapie na fakultě zdravotnických studií.

³² *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf. S. 12.

³³ *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/01, 82-46-P/01 Tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 19. 4. 2010 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_4_vlna/RVP_8246M01_Tanec_8246P01_Tanec.pdf. S. 12.

³⁴ Janáčkova konzervatoř v Ostravě nebyla zařazena, protože v daném roce zde nikdo neabsolvoval obor současný tanec.

³⁵ Taneční konzervatoř hl. m. Prahy, Taneční centrum Praha a Taneční konzervatoř Brno nechaly dotaz na následné studium na vysoké škole bez odpovědi.

Tab. 17 – Pracovní uplatnění absolventů a maturantů oboru tanec na konzervatořích ve školním roce 2014/2015

	Studovalo v posledním ročníku	Absolvovalo	Maturovalo	Uplatnění jako tanečníci baletu			Uplatnění jako tanečníci současného tance			Uplatnění jako tanečníci jinde			Uplatnění jako taneční pedagogové
				celkem	v ČR	v zahr.	celkem	v ČR	v zahr.	celkem	v ČR	v zahr.	
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	9	8	8	7	7	0	3	3	0	0	0	0	1
Taneční centrum Praha	7	7	7	0	0	0	1	0	1	1	1	0	5
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	6	1	5	0	0	0	2	2	0	5	3	2	2
Taneční konzervatoř Brno	10	9	10	1	1	0	0	0	0	0	0	0	3
Janáčková konzervatoř v Ostravě	7	7	7	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
SOUČTY	39	32	37	10	10	0	6	5	1	6	4	2	11

Tab. 18 – Pracovní uplatnění absolventů oboru současný tanec na konzervatořích ve školním roce 2014/2015³⁶

	Studovalo v posledním ročníku	Absolvovalo	Uplatnění jako tanečníci baletu			Uplatnění jako tanečníci současného tance			Uplatnění jako tanečníci jinde			Uplatnění jako taneční pedagogové
			celkem	v ČR	v zahr.	celkem	v ČR	v zahr.	celkem	v ČR	v zahr.	
Konzervatoř Duncan centre	?	7	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0

Podíváme-li se na perspektivy absolventů osmiletého oboru tanec z roku 2015, vidíme mezi školami výraznější rozdíly. Z 32 absolventů se bezprostředně začaly aktivně tanci věnovat zhruba dvě třetiny. Zúžíme-li pozornost na oblast baletu, pak v této sféře začala pracovat zhruba třetina absolventů. Zhruba třetina maturantů pokračovala ve studiu na vysoké škole. Z Taneční konzervatoře hl. m. Prahy téměř všichni absolventi začali tančit v českých baletních souborech. To je plných 70 % absolventů všech českých škol, které v roce 2015 našlo uplatnění právě v baletu. Z Tanečního centra Praha se absolventi zase nejčastěji vydali na dráhu tanečního pedagoga. Studenti, kteří opustili v posledním ročníku Pražskou taneční konzervatoř a SOŠ, se nejčastěji uplatnili jako tanečníci mimo balet nebo současný tanec, a lze tak odhadovat jejich možné zaměstnání v muzikálových produkcích, černém divadle apod. Absolventi Taneční konzervatoře Brno a tanečního oboru na Janáčkově konzervatoři v Ostravě se v taneční praxi uplatnili jen výjimečně, zato ve většině případů pokračovali ve studiu na vysoké škole.

Přestože jde jen o příklad perspektiv absolventů na bázi jediného roku, lze si udělat orientační představu o skutečných výstupech či úspěšnosti jednotlivých škol. A na základě toho se dotazovat, koho vychovávají konzervatoře v osmiletém oboru tanec. V souhrnu neplatí, že vychovávají především budoucí tanečníky. Pro mnohé studenty jsou jen jednou z variant středního (či vyššího odborného) vzdělání, které je předstupněm k následnému vysokoškolskému studiu, a to jakéhokoli zaměření (i když obory související s tanečním uměním logicky převládají).

Z absolventů oboru současný tanec v roce 2015 se pouze jedna studentka začala věnovat profesionálně tanci – pracovala v projektu Barbory Látalové a Spitfire Company.

³⁶ Janáčková konzervatoř v Ostravě nebyla zařazena, protože v daném roce zde nikdo neabsolvoval obor současný tanec.

1.7 Struktura studia

Podívejme se ještě podrobně na strukturu studia na jednotlivých konzervatořích, která se dá do jisté míry rozdělit na samotnou výuku a na praxi s různými rozšiřujícími aktivitami, jakými jsou účasti na soutěžích nebo na představeních. Obsah studia je dán rámcovým vzdělávacím programem.³⁷

Rámcové vzdělávací programy (RVP) vymezují zejména požadované výsledky vzdělávání; prostředky pro jejich dosažení jsou však ponechány do značné míry na samotných školách, které je formulují do školních vzdělávacích programů. Tento princip má umožnit školám pružně reagovat na potřeby trhu práce. RVP shrnuje základní myšlenku: „Učivo není cílem vzdělání, ale prostředkem k dosažení požadovaných výstupů.“³⁸ RVP klade důraz na všeobecné vzdělávání a v základní struktuře je koncipován nadpředmětově podle vzdělávacích oblastí (např. vzdělávání jazykové, společenskovední, estetické, odborné ad.). Pro vzdělávání na konzervatoři RVP vymezuje požadavky pro získání umělecké a umělecko-pedagogické kvalifikace na úrovni středního a vyššího odborného vzdělávání. Pro osmiletý obor tanec navíc vymezuje požadavky na základní vzdělání, které žáci získají po ukončení 4. ročníku vzdělávacího programu.

Vedle obecných „klíčových kompetencí“, které jsou obdobné pro obory současný tanec a tanec, má studium obsáhnout i vymezené kompetence odborné. Pro obory tanec a současný tanec se téměř neliší např. v kompetencích k vykonávání umělecko-pedagogické činnosti. V okruzích, které se týkají ryze umělecké činnosti, jsou však už patrné rozdíly, byť někdy spočívající v důrazu na rozdílné taneční styly. Asi největším rozdílem je u oboru současný tanec důraz na samu tvůrčí činnost. Tedy jednou ze základních odborných kompetencí je v tomto zaměření vytváření tanečních kompozic, vlastních choreografií. Tvůrčí kvality, např. schopnost improvizace, jsou uvedeny i u oboru tanec, ne však s takovým důrazem.

Vzhledem k tomu, že první čtyři roky studia oboru tanec směřují k ukončení základního vzdělání, jsou součástí rozvrhu předměty jako matematika, fyzika, chemie, přírodopis a zeměpis. Od 5. ročníku studia oboru tanec a v rámci studia současný tanec je skladba předmětů už výrazně oborově profilována. Mezi obory jsou však patrné rozdíly. V oblasti vzdělávání a komunikace v cizím jazyce je u současného tance navíc povinné učivo odborné řečové dovednosti. Odlišnosti jsou přirozeně v odborném základu. Zatímco v oboru současný tanec se analyzuje současná taneční tvorba, v oboru tanec je součástí studia rozbor baletu. V oboru tanec je důraz kladen i na problematiku líčení. Stěžejní součástí studia je zvládnutí různých tanečních technik. V oboru současný tanec jsou zařazeny: klasická taneční technika, techniky současného a moderního tance, technika lidového tance. Přičemž: „Techniky současného a moderního tance představují těžiště odborné přípravy.“³⁹ V oboru tanec lze variovat s ohledem na zaměření studia. Učivo obsahuje techniky klasického, současného a lidového tance a také improvizaci a hereckou výchovu. Zvláštní zřetel je v oboru současný tanec kladen na improvizaci a tvorbu.

Rámcový vzdělávací program určuje minimální počet vyučovacích hodin, který má být během celého studia věnován jednotlivým vzdělávacím oblastem. Určuje také minimální týdenní počet vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících – v oboru tanec je to 39 hodin, v oboru současný tanec 32 hodin. Autoři výzkumu se pokusili nahlédnout kvantitativní a kvalitativní nuance mezi jednotlivými konzervatořemi, a to dotazem na počet vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících. Nejprve při obecnějším rozdělení na odborné

³⁷ *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf. Respektive: *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/01, 82-46-P/01 Tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 19. 4. 2010 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_4_vlna/RVP_8246M01_Tanec_8246P01_Tanec.pdf.

³⁸ *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf. S. 3.

³⁹ *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf.

praktické, odborné teoretické a ostatní předměty a poté konkrétněji s akcentem na různé taneční styly. U některých předmětů mohlo záviset na subjektivním rozhodnutí respondenta, do jaké kategorie je zařadí. Je nutné si uvědomit, že terminologie je dosti nejednotná. U klasického tance můžeme diskutovat, kde přesně jsou jeho hranice. Snad ještě spornější je druhý vymezený „stylový“ okruh. Můžeme hovořit o tanci moderním, technikách „modern dance“, současném tanci neboli tzv. „contemporary“, o tanci výrazovém nebo novodobém; některé předměty zařazované do tohoto okruhu jsou označovány jako taneční gymnastika apod. Zajímavé je sledovat výuku tanců lidových, folklorních nebo charakterních (těmi jsou zpravidla stylizované tance cizích národů), a to především ve vztahu k praktickému uplatnění, kdy v České republice působí v současnosti jediný poloprofesionální soubor lidového tance s pouhými deseti profesionálními tanečníky (soubor Ondráš). Spíše jako konkrétní úzká sonda byl zařazen dotaz na tanec historický.

Pro obor tanec se podařilo získat všechna relevantní data. Situace u oboru současný tanec je však mnohem složitější. Na Janáčkově konzervatoři v Ostravě byly dosud v tomto oboru otevřeny jen dva ročníky a Konzervatoř Duncan centre na příslušný okruh otázek neodpověděla. Výroční zpráva Konzervatoře Duncan centre sice umožňuje udělat si rámcovou představu o struktuře vyučovaných předmětů, došlo by však k velkému zkreslení při porovnávání s daty získanými v ostatních školách.

Podívejme se tedy na konkrétní data.

Tab. 19 – Rozvrstvení předmětů v průběhu studia oboru tanec dle výzkumu 2016 – rozdělení na odborné a ostatní předměty (situace ve školním roce 2015/2016)

		Ročník 1.		Ročník 2.		Ročník 3.		Ročník 4.		Ročník 5.		Ročník 6.		Ročník 7.		Ročník 8.		Podíl v průběhu studia (v %)
		hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	celkem	35		38		40		40		43		44		44		44		
	odborné praktické předměty	12	34	16	42	18	45	18	45	26	60	28	64	28	64	28	64	53
	odborné teoretické předměty	0	0	0	0	0	0	0	0	6	14	6	14	8	18	9	20	9
	ostatní předměty	23	66	22	58	22	55	22	55	11	26	10	23	8	18	7	16	38
Taneční centrum Praha	celkem	39		41		44		44		46		46		47		50		
	odborné praktické předměty	14	36	16	39	21	48	21	48	25	54	25	54	26	55	29	58	50
	odborné teoretické předměty	4	10	4	10	4	9	4	9	3	7	3	7	5	11	10	20	10
	ostatní předměty	21	54	21	51	19	43	19	43	18	39	18	39	16	34	11	22	40
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	celkem	39		40		40		40		40		40		41		41		
	odborné praktické předměty	14	36	15	38	15	38	15	38	24	60	24	60	23	56	23	56	48
	odborné teoretické předměty	0	0	0	0	0	0	0	0	4	10	6	15	9	22	9	22	9
	ostatní předměty	25	64	25	63	25	63	25	63	12	30	10	25	9	22	9	22	44
Taneční konzervatoř Brno	celkem	39		39		40		40		39		41		39		41		
	odborné praktické předměty	14	36	15	38	16	40	17	43	21	54	24	59	22	56	23	56	48
	odborné teoretické předměty	2	5	2	5	2	5	2	5	7	18	7	17	8	21	8	20	12
	ostatní předměty	23	59	22	56	22	55	21	53	11	28	10	24	9	23	10	24	40
Janáčková konzervatoř v Ostravě	celkem	39		42		43		44		45		45,5		44		48		
	odborné praktické předměty	14	36	17	40	20	47	22	50	26	58	27,5	60	26	59	27	56	51
	odborné teoretické předměty	0	0	0	0	0	0	0	0	6	13	6	13	9	20	11	23	9
	ostatní předměty	25	64	25	60	23	53	22	50	13	29	12	26	9	20	10	21	40

Tab. 20 – Rozvrstvení předmětů v průběhu studia oboru současný tanec dle výzkumu 2016 – rozdělení na odborné a ostatní předměty (situace ve školním roce 2015/2016)⁴⁰

		Ročník 1.		Ročník 2.		Ročník 3.		Ročník 4.		Ročník 5.		Ročník 6.	
		hodin	podíl	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl	hodin	podíl	hodin	podíl
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	celkem			42		43							
	odborné praktické předměty			24,5	58	25,5	59						
	odborné teoretické předměty			2,5	6	2,5	6						
	ostatní předměty			15	36	15	35						

Tab. 21 – Rozvrstvení předmětů v průběhu studia oboru tanec dle výzkumu 2016 – rozdělení s ohledem na taneční styly (situace ve školním roce 2015/2016)

		Ročník 1.		Ročník 2.		Ročník 3.		Ročník 4.		Ročník 5.		Ročník 6.		Ročník 7.		Ročník 8.		Podíl v průběhu studia (v %)
		hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	celkem	35		38		40		40		43		44		44		44		
	tanec klasický	10	29	10	26	10	25	10	25	10	23	10	23	10	23	10	23	24,4
	tanec moderní/současný	0	0	0	0	0	0	0	0	4	9	4	9	4	9	4	9	4,9
	tanec lidový/folklorní/charakterní	0	0	2	5	2	5	2	5	4	9	4	9	4	9	4	9	6,7
	tanec historický	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0	0,6
	další taneční předměty	2	6	4	11	6	15	6	15	6	14	10	23	10	23	10	23	16,5
	ostatní předměty	23	66	22	58	22	55	22	55	17	40	16	36	16	36	16	36	47,0
Taneční centrum Praha	celkem	39		41		44		44		46		46		47		50		
	tanec klasický	6	15	8	20	10	23	10	23	12	26	12	26	12	26	14	28	23,5
	tanec moderní/současný	6	15	6	15	4	9	4	9	4	9	4	9	4	9	4	8	10,1
	tanec lidový/folklorní/charakterní	0	0	0	0	2	5	2	5	0	0	0	0	0	0	0	0	1,1
	tanec historický	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	další taneční předměty	2	5	2	5	5	11	5	11	9	20	9	20	9	19	11	22	14,6
	ostatní předměty	25	64	25	61	23	52	23	52	21	46	21	46	22	47	25	50	51,8
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	celkem	39		40		40		40		40		40		41		41		
	tanec klasický	10	26	10	25	10	25	10	25	11	28	10	25	10	24	10	24	25,2
	tanec moderní/současný	0	0	0	0	0	0	0	0	9	23	9	23	9	22	11	27	11,8
	tanec lidový/folklorní/charakterní	2	5	2	5	2	5	2	5	4	10	4	10	4	10	4	10	7,5
	tanec historický	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	2	5	0	0	0	0	1,2
	další taneční předměty	2	5	2	5	2	5	2	5	2	5	3	8	3	7	3	7	5,9
	ostatní předměty	25	64	26	65	26	65	26	65	12	30	12	30	15	37	13	32	48,3
Taneční konzervatoř Brno	celkem	39		39		40		40		39		41		39		41		
	tanec klasický	10	26	10	26	10	25	10	25	10	26	10	24	10	26	10	24	25,2
	tanec moderní/současný	4	10	3	8	3	8	4	10	3	8	3	7	3	8	4	10	8,5
	tanec lidový/folklorní/charakterní	0	0	1	3	2	5	2	5	4	10	4	10	4	10	4	110	6,6
	tanec historický	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0,6
	další taneční předměty	0	0	1	3	1	3	1	3	4	10	5	12	5	13	5	12	6,9
	ostatní předměty	25	64	24	62	24	60	23	58	18	46	17	41	17	44	18	44	52,2
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	celkem	39		42		43		44		45		45,5		44		48		
	tanec klasický	11	28	11	26	11	26	11	25	13	29	15	33	14	32	14	29	28,5
	tanec moderní/současný	2	5	2	5	4	9	4	9	6	13	6	13	5,5	13	6	13	10,1
	tanec lidový/folklorní/charakterní	1	3	1	2	2	5	1	2	4	9	3	7	3	7	4	8	5,4
	tanec historický	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0,3
	další taneční předměty	3	8	3	7	3	7	2	5	2	4	2	4	2	5	2	4	5,4
	ostatní předměty	22	56	25	60	23	53	26	59	20	44	18,5	41	19,5	44	22	46	50,2

Tab. 22 – Rozvrstvení předmětů v průběhu studia oboru současný tanec dle výzkumu 2016 – rozdělení s ohledem na taneční styly (situace ve školním roce 2015/2016)⁴¹

		Ročník 1.		Ročník 2.		Ročník 3.		Ročník 4.		Ročník 5.		Ročník 6.	
		hodin	podíl	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl (v %)	hodin	podíl	hodin	podíl	hodin	podíl
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	celkem			42		43							
	tanec klasický			10	24	10	23						
	tanec moderní/současný			9,5	23	9,5	22						
	tanec lidový/folklorní/charakterní			2	5	1	2						
	tanec historický			0	0	0	0						
	další taneční předměty			3	7	5	12						
	ostatní předměty			17,5	42	17,5	41						

U osmiletého oboru tanec je zřetelný zlom po zakončení 4. ročníku, což představuje ukončení základního vzdělání. Proto se od 5. ročníku tanečních konzervatoří výrazně proměňuje struktura předmětů – výrazně klesá zastoupení všeobecných neodborných předmětů ve prospěch předmětů odborných. Zatímco zastoupení neodborných předmětů se v 1. až 4. ročníku pohybuje nejčastěji mezi polovinou a dvěma třetinami, od 5. ročníku výrazně klesá pod 40 %. Výjimkou je Taneční centrum Praha, kde tento zlom není tak výrazný a i ve vyšších ročnících je neodborným předmětům poskytována významná hodinová dotace, což potvrzuje vlastní charakteristiku školy, která klade důraz na poskytování všeobecného vzdělávání v průběhu celého studia (škola hovoří o kombinaci konzervatoře a gymnázia).⁴² Jistý zlom je patrný i ve výuce odborných teoretických předmětů. Na většině konzervatoří začíná až od 5. ročníku.

Počet vyučovacích hodin se v průběhu studia přirozeně mírně navyšuje, nejvýrazněji u Tanečního centra Praha (v 8. ročníku 50 vyučovacích hodin týdně) a Janáčkovy konzervatoře v Ostravě (48 vyučovacích hodin týdně).

Podíváme-li se na celý průběh studia, pak při základním členění na odborné praktické, odborné teoretické a ostatní předměty vykazují konzervatoře až vzácně obdobná data. Také při srovnávání jednotlivých vyučovaných stylů nejsou mezi konzervatořemi podstatné rozdíly. Podíl klasiky je na všech konzervatořích zhruba čtvrtinový v průběhu celého studia. Tanci historickému je věnována minimální pozornost – na jedné konzervatoři se nevyučuje vůbec (Taneční centrum Praha), naopak nejvíce se mu věnuje Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola (ve dvou ročnících po dvou hodinách týdně). Rozdíly jsou patrné v akcentech na tanec moderní či současný, respektive lidový, folklorní a charakterní. Na výuku moderního nebo současného tance klade největší důraz Taneční centrum Praha, Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola a Janáčkova konzervatoř v Ostravě (přes 10 % výuky v průběhu celého studia), tanci lidovému, folklornímu a charakternímu se nejvíce věnuje Taneční konzervatoř hl. m. Prahy, Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola a Taneční konzervatoř Brno (všechny nad 6,5 % v průběhu celého studia). Naopak tomuto okruhu tance se věnuje jen okrajově Taneční centrum Praha (dva ročníky po dvou hodinách týdně).

U šestiletého oboru současný tanec jsou k dispozici jen data z 2. a 3. ročníku Janáčkovy konzervatoře v Ostravě. U tohoto oboru je nutné si uvědomit, že jej začínají studovat až děti, které ukončily základní školu. Proto je možné srovnávat 2. a 3. ročník oboru současný tanec na Janáčkově konzervatoři v Ostravě s 6. a 7. ročníkem oboru tanec na téže škole. Podíl neodborných předmětů je tady u studentů současného tance zhruba třetinový, přesto však výrazně vyšší než u obdobně starých studentů v oboru tanec. Co se týká stylového zaměření výuky, je u současného tance výrazněji

⁴⁰ Konzervatoř Duncan centre není zahrnuta, protože příslušná data v rámci tanečního výzkumu nedodala a z výroční zprávy je nelze jednoznačně extrahovat. U Janáčkovy konzervatoře v Ostravě jsou uvedeny jediné dva ročníky v oboru současný tanec.

⁴¹ Konzervatoř Duncan centre není zahrnuta, protože příslušná data v rámci tanečního výzkumu nedodala a z výroční zprávy je nelze jednoznačně extrahovat. U Janáčkovy konzervatoře v Ostravě jsou uvedeny jediné dva ročníky v oboru současný tanec.

⁴² Na propojování prvků konzervatorního a gymnaziálního studia také odkazovala ještě nedávno svým názvem a zacílením Janáčkova konzervatoř v Ostravě, která nesla název Janáčkova konzervatoř a Gymnázium v Ostravě (význam gymnaziální větve zdůraznilo v oficiálním názvu psaní velkého „G“).

zastoupen tanec moderní či současný na úkor tance klasického. Přesto i při studiu oboru současný tanec na Janáčkově konzervatoři v Ostravě – alespoň co lze soudit z malého vzorku dvou ročníků – je klasickému tanci vyhrazen největší objem vyučovacích hodin.

K rozvoji a zkvalitňování vzdělávání patří výměna pedagogů v rámci ČR nebo se zahraničím. Taneční konzervatoř hl. m. Prahy realizuje např. krátkodobé stáže pedagogů katedry tance HAMU; obvyklé jsou v této škole výměnné pobyty studentů a pedagogů nebo společná vystoupení s jinými konzervatořemi doma i v zahraničí. Semináře s českými a zahraničními umělci organizuje Taneční konzervatoř Brno. Do okruhu škol, s nimiž TK Brno spolupracuje formou hostování pedagogů nebo vzájemným účinkováním na tanečních představeních, patří Taneční konzervatoř hl. města Prahy, Janáčkova konzervatoř v Ostravě, Taneční konzervatórium Evy Jaczovej Bratislava a Súkromné taneční konzervatórium D. Nebylu Trnava. Janáčkova konzervatoř v Ostravě organizuje devět- až dvanáctkrát ročně dvou- až čtyřdenní semináře v oborech klasický tanec i současný tanec, které vede široké spektrum českých a zahraničních lektorů (Jarek Cemerek, Nataša Novotná, Andrea Opavská, Radoslav Piovarči, Radim Klásek, Jeanne Solan, Jaroslava Hojtašová, Eldad ben Sasson, Mahulena Křenková, Jiří Horák, Michal Záhora, Ivanka Kubíková, Anna Jirmanová, Jan Kodet, Alexej Afanasjev, Gustavo Beserra Quintans atp.). Vedle toho se pravidelně účastní soutěže v Bytomi nebo jezdí na taneční koncerty do Trnavy.⁴³ Výměnu pedagogů realizuje nepravidelně, ale plánovaně formou několikadenních dílen také Konzervatoř Duncan centre. Často na pozvání konzervatoře pobývají v Praze zahraniční pedagogové a choreografové, kteří zpravidla vedou jedno- nebo dvoutýdenní workshopy. Konzervatoře podporují své studenty vysíláním na různé interpretační nebo choreografické soutěže; podporují jejich účast na zahraničních stážích. V roce 2015 hojně vysílaly konzervatoře své žáky na Mezinárodní baletní soutěž v Plzni (28 studentů Taneční konzervatoř hl. m. Prahy, devět studentů Taneční konzervatoř Brno, jednu studentku Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola). Soutěže Studentská Thálie se zúčastnili studenti Tanečního centra Praha a dva studenti Pražské taneční konzervatoře a střední odborné školy. Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola vyslala devět žáků do soutěže v klasickém tanci Taneční korunka. Konzervatoř Duncan centre v roce 2015 žádné své studenty do soutěží nevyslala.

V tanečním výzkumu jsme sledovali vysílání studentů na zahraniční stáže, a to ve vzorku za školní rok 2014/2015. Z Tanečního centra Praha absolvovalo stáže v zahraničí 10 studentů. Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola v rámci projektu Erasmus+ vyslala šest studentů do slovenského souboru SĽUK, jeden student Janáčkovy konzervatoře v Ostravě odešel na stáž do Royal Ballet School London a z Taneční konzervatoře Brno zamířili studenti na stáže do Balletto di Verona a Centro studi coreografici teatro carcano v Miláně. Často vysílá své studenty na stáže Konzervatoř Duncan centre. Zpravidla jde o studenty posledního 6. ročníku, a to v rámci programu Erasmus+ (podpora mobility studentů a pedagogů). Spolupráce se rozvíjí zejména se školami, s nimiž jsou v rámci programu Erasmus uzavřeny bilaterální dohody, konkrétně se jedná o: Fontys Hogeschool voor de Kunsten (Tilburg, Nizozemsko), Royal Conservatoire Antwerp (Antwerpy, Belgie), Instituto Politécnico de Lisboa, Escola Superior de Danca (Lisabon, Portugalsko), Vysokou školu múzických umění, taneční katedru (Bratislava, Slovensko), Accademia Nazionale di Roma (Řím, Itálie) a Hochschule für Musik und Tanz Köln (Kolín nad Rýnem, Německo).

Konzervatoře zpravidla rozvíjejí spolupráci s baletními soubory nebo divadly. Například studenti Tanečního centra Praha občas účinkovali v představeních

⁴³ Informace poskytnuté konzervatořemi v rámci tanečního výzkumu.

baletu Jihočeského divadla, Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola zase spolupracovala s baletem v Ústí nad Labem, spolupracuje s Černým divadlem Jiřího Srnce a umožňujeme účinkování studentů v činoherních představeních Národního divadla v Praze. S baletem Národního divadla v Praze už více než dvacet let úzce spolupracuje Taneční konzervatoř hl. m. Prahy. Studenti účinkují na představeních Národního divadla a škola má zároveň možnost uvádět na scénách Národního divadla vlastní představení. V rámci koncertní a scénické praxe spolupracuje Taneční konzervatoř Brno s Národním divadlem Brno a s Komorní operou JAMU. V obdobném modelu funguje Janáčkova konzervatoř v Ostravě, jejíž studenti účinkují v některých představeních Národního divadla moravskoslezského a v produkcích centra Cooltour. Konzervatoř Duncan centre žádnou takovouto pravidelnější spolupráci s divadlem nerozvíjí.

Studium na konzervatoři vrcholí zpravidla veřejným absolventským představením. Obvykle však dotyčné školy realizují řadu dalších představení pro veřejnost a někdy za tím účelem spravují nebo podporují komorní soubory sestavené ze svých studentů, ale někdy i z čerstvých absolventů nebo hostů. K významným patří Bohemia Balet podporovaný Taneční konzervatoří hl. m. Prahy a dva soubory spojené s Tanečním centrem Praha: Baby Balet Praha, v němž jsou žáci nižších ročníků konzervatoře, a Balet Praha Junior určený pro studenty vyšších ročníků. Dramaturgie i okruh tvůrců, s nimiž mladí tanečníci spolupracují, rozhodně není zanedbatelný. Pro zmíněné školní soubory vytvářeli původní práce např. Jan Kodet, Petr Zuska, Attila Egerházi; na repertoáru Bohemia Baletu jsme v minulosti našli např. díla Jiřího Kyliána nebo George Balanchina. Pokud se soubory mohly opřít o kvalitativně silnější ročníky, připravovaly i náročnější baletní repertoár.

Také kvantita představení, realizovaná konzervatořemi, není zanedbatelná, což dokládá následující tabulka.

Tab. 23 – Počet odehraných vlastních představení a počet dalších představení, na nichž se konzervatoře podílely v roce 2015

	Celkem vlastních představení	V ČR v sídelním městě školy	V ČR mimo sídelní město školy	V zahraničí	Podíl na jiných představeních
Taneční konzervatoř hl. m. Prahy	55	24	16	15	16
Taneční centrum Praha	98	39	54	5	27
Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola	24	18	5	1	4
Taneční konzervatoř Brno	13	11	0	2	49
Janáčkova konzervatoř v Ostravě	7	7	0	0	0
Konzervatoř Duncan centre	22	21	1	0	4

Z tabulky je patrné, že nejvíce vlastních představení realizují právě školy, které spravují vlastní soubory. Nejvíce aktivní je Taneční centrum Praha, které řadu představení hraje po České republice mimo Prahu, a to často v místech, kde jinak nemají diváci možnost baletní představení zhlédnout. U Taneční konzervatoře hl. m. Prahy je zase zjevný velký počet představení odehraných v zahraničí, což lze přičítat jak pevně budovaným zahraničním vazbám, tak i náročnějšímu repertoáru. V případě Taneční konzervatoře Brno je nutné upozornit na vysoký počet hostování. Velmi pravděpodobně jde o účinkování v představeních baletu Národního divadla Brno, které uvádí velké baletní tituly (což podmiňuje i velikost budov, v nichž divadlo hraje), avšak nedisponuje tak početným souborem jako např. Národní divadlo Praha (brněnský balet je zhruba poloviční).

1.8 Problematika druhé kariéry

Součástí studia na konzervatořích je dle RVP okruh „Člověk a svět práce“.⁴⁴ Škola má vést žáky k tomu, aby si uvědomili odpovědnost za svůj život a význam vzdělání a celoživotního učení pro život. Několik základních tezí z RVP: škola má žáky „zorientovat ve světě práce“, „seznámit je s alternativami profesního uplatnění po absolvování studovaného oboru vzdělání nebo ukončení (umělecké) kariéry“, „naučit je vyhledávat a posuzovat informace o profesních příležitostech“⁴⁵. Škola má také žáky seznámit s možnostmi rekvalifikací, ale i o podpoře státu v nezaměstnanosti, o informačních, poradenských a zprostředkovatelských službách v oblasti volby povolání apod. Zásadní je pak teze, kterou by se měly řídit i konzervatoře: „Je žádoucí zaměřit probírání tematických celků vedoucích k poznávání světa práce nejen na oblasti uplatnění v příslušném směru a oboru vzdělání, ale – s ohledem na rostoucí mobilitu pracovních sil a potřebu snadno se adaptovat na změněné podmínky nebo procházet různými rekvalifikacemi – také na svět práce komplexně, a to alespoň na úrovni základní orientace. [...] Nejedná se o jednorázové téma, ale je žádoucí věnovat mu pozornost systematicky po celou dobu studia.“⁴⁶

V tanečním výzkumu jsme se touto problematikou zabývali okrajově; dotazovali jsme se zejména na téma tzv. druhé kariéry, tj. jak školy seznamují žáky se skutečností, že taneční kariéra je jen krátkodobá a zpravidla po ní následuje profesní změna. Taneční konzervatoř hl. m. Prahy a Taneční konzervatoř Brno potvrzují, že studenti si jsou této skutečnosti vědomi a zároveň tyto školy zdůrazňují význam absolventské zkoušky, která umožňuje další uplatnění (tanečníci zároveň získávají pedagogické minimum, a tak mohou učit např. na ZUŠ). Taneční centrum Praha klade důraz na „kvalitní všeobecné (gymnaziální) vzdělání“ prostřednictvím předmětu profesní příprava v posledních čtyřech letech studia. Podobné akcenty zmiňuje Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola, která vysvětluje svou konkrétní situaci: „Velký důraz klademe na pedagogické odborné předměty (z letošních dvánácti absolventů polovina nastoupila na částečný nebo plný úvazek do ZUŠ) i všeobecné teoretické předměty. Naši studenti mají možnost studovat zároveň druhý obor (obchodní akademie, hotelnictví, kosmetické služby). Obory se nacházejí ve stejné budově a mají stejného zřizovatele.“

Za účelem podpory profesní změny vznikl na konci roku 2015 Nadační fond pro taneční kariéru. Proto se autoři výzkumu zeptali zástupců konzervatoří i na svá očekávání a přání vůči fondu. Očekávají především podporu při rekvalifikaci (TK Brno) a informace, i když s výhradou, že studenti konzervatoří jim nebudou přikládat potřebnou důležitost (JK Ostrava). Konzervatoř Duncan centre by uvítala setkání zástupců nadačního fondu se studenty a pedagogy v prostorách školy, ocenila by prezentaci i následnou diskusi. Obsáhle svůj názor prezentovala Taneční konzervatoř hl. m. Prahy: „Činnost nadačního fondu může být jistě velmi široká, od výše uvedených aktivit až po konkrétní vytipování pracovních míst pro další uplatnění tanečníka apod. Založení nadačního fondu není však systémovým řešením, kterým by bylo přiznání důchodu po ukončení aktivní činnosti tanečníka (samozřejmě podle určitých kritérií), podobně jako je tomu např. na Slovensku i v jiných evropských státech.“ Otázka „důchodu pro tanečníky“ se vrací od jeho zrušení v polovině devadesátých let minulého století. Za uplynulých deset let, kdy proběhly tři komplexní taneční výzkumy, lze však vysledovat pozvolný odklon od názoru, že má být ekonomická a sociální situace tanečníků po ukončení kariéry řešena přiznáním zvláštního důchodu. Naopak roste počet tanečníků, kteří preferují aktivní podporu při změně kariéry, nikoli doživotní (pravděpodobně nízký) důchod nebo rentu.

⁴⁴ *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf. S. 47–49. Respektive: *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/01, 82-46-P/01 Tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 19. 4. 2010 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_4_vlna/RVP_8246M01_Tanec_8246P01_Tanec.pdf. S. 69–71.

⁴⁵ *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf. S. 47. RVP pro obor tanec tezi o nutnosti „seznámit žáky s alternativami po ukončení profesní (umělecké) kariéry“ neobsahuje.

⁴⁶ *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf. S. 48–49. Respektive: *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/01, 82-46-P/01 Tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 19. 4. 2010 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_4_vlna/RVP_8246M01_Tanec_8246P01_Tanec.pdf. S. 71.

1.9 Závěrem

Získaná data dávají obecný přehled o studiu na konzervatořích. Při sestavování dotazníků chtěli autoři získat co nejpodrobnější informace, nejlépe s historií, která by pokryla alespoň období od posledního výzkumu z roku 2011. Na druhou stranu si autoři uvědomovali nutnost zestručnit dotazníky do takové míry, aby je byli respondenti vůbec ochotni vyplnit, tedy aby dotazníky nevyžadovaly po respondentech příliš velké množství informací, které by bylo potřeba dlouze dohledávat. Ve vyhodnocování se tak ukazují některá problémová místa, např. absence dat za období let 2011/2012–2014/2015, nebo jen základní zmapování struktury studia. Zrovna tato oblast se ukazuje jako klíčová při srovnávání jednotlivých konzervatoří a bylo by dobré se v budoucnosti na ni zaměřit mnohem podrobněji.

Důležitou zpětnou vazbu daly v rámci tanečního výzkumu odpovědi zástupců baletních souborů a profesionálních tanečníků na taneční vzdělávání na konzervatořích. Z odpovědí jsou patrná jasná specifika českého tanečního školství, jeho pozitiva a zejména slabiny (podrobně viz kapitolu 2.3).

V této kapitole byl okruh tanečního vzdělávání na konzervatořích nahlížen především z perspektivy samotných škol. Pohled „z druhé strany“ nabídnou v některých okruzích také následné studie věnované profesionálnímu tanečnímu uplatnění.

Vysokoškolské katedry akreditované v programu taneční umění a vybrané vysokoškolské ateliéry akreditované v programu dramatická umění

/ 2

2.1 Sestavení dotazníků, respondenti a sběr dat

Při vymezování okruhu respondentů v oblasti vysokoškolských kateder a ateliérů bylo hlavním vodítkem zaměření škol a jejich dopad do oblasti českého profesionálního tance a dalších oborů, v nichž je dominantní složkou pohyb. Zajímala nás tedy především vysokoškolská pracoviště zaměřená na tanec, pantomimu, nonverbální divadlo, nový cirkus a umělecké druhy a žánry podobné. Těžištěm našeho zájmu byly jediné dvě katedry akreditované v programu taneční umění: katedra tance HAMU v Praze a katedra pantomimy HAMU v Praze (od školního roku 2016/2017 se změnil název na katedru nonverbálního divadla). Nezabývali jsme se Ateliérem taneční pedagogiky JAMU Brno, akreditovaným také v programu taneční umění, protože se jedná o obor dobíhající.⁴⁷ Z hlediska uplatnění absolventů ve sledovaných uměleckých oblastech nás ale zajímaly i vybrané katedry a ateliéry akreditované v programu dramatická umění. Ze zhruba dvou desítek oborů v programu dramatická umění jsme vybrali dva a oslovili příslušné ateliéry.⁴⁸

Dotazník byl sestaven tak, aby poskytl základní představu o pedagogickém sboru, tj. o jeho velikosti, vědecké a publikační činnosti, o odměňování pedagogů. Dále se výzkum zaměřil na podrobnou charakteristiku studia a v kvantitativní části sledoval průběh studia, tj. od přijímacího řízení až po ukončení studia a perspektivy studentů. Dotazník sestavil Roman Vašek ve spolupráci s Janou Návratovou a byly do něj zapracovány připomínky Zdeňka Prokeše a Karla Littery. Dotazník byl zaslán čtyřem vysokoškolským katedrám, respektive ateliérům:

- a) *vysokoškolské katedry akreditované v programu taneční umění*
 - katedra tance, HAMU Praha
 - katedra pantomimy (katedra nonverbálního divadla), HAMU Praha
- b) *vybrané vysokoškolské ateliéry akreditované v programu dramatická umění*
 - ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova, JAMU Brno
 - ateliér fyzické divadlo, JAMU Brno

Sběr dat byl zahájen na začátku června 2016 a byl ukončen k 30. listopadu 2016. Dotazníky z více než 90 % vyplnily katedra tance HAMU Praha (odpovědnost: Lucie Hayashi) a katedra pantomimy HAMU Praha (Lukáš Šimon). Dotazník zhruba ze dvou třetin (nebyly zodpovězeny zejména otevřené otázky) vyplnil Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU Brno (odpovědnost neuvedena, pravděpodobně dotazník vyplnila doc. Mgr. Hana Halberstadt). Výzkumu se přes urgence nezúčastnil Ateliér fyzické divadlo JAMU Brno.

⁴⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *akreditované studijní programy vysokých škol* [online]. 2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://aspvs.isacc.msmt.cz/>.

⁴⁸ Vybráno na základě databáze MŠMT. Viz: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *akreditované studijní programy vysokých škol* [online]. 2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://aspvs.isacc.msmt.cz/>.

2.2 Charakteristika katedry/ateliéru, vize studia

V současnosti lze na českých vysokých školách studovat obory umožňující různá uplatnění v oblasti tance (taneční pedagogiku, choreografii nebo taneční vědu). Na rozdíl od herectví, výtvarného umění nebo hry na hudební nástroj nelze tanec – interpretaci studovat na vysoké škole. Jako nejvyšší možnou kvalifikaci v tomto umění je považováno absolvování konzervatoře. Jiné je to u pantomimy nebo fyzického divadla. Oblastí, která v České republice nemá silnou oporu v systematickém formálním vzdělávání, je nový cirkus. Některým technikám se sice věnuje např. katedra pantomimy (ostatně otevírání se novému cirkusu katedra deklaruje), jinak jsou však adepti tohoto umění odkázáni na neformální vzdělávání formou workshopů a mistrovských kurzů či na studium v zahraničí.

V rámci tanečního výzkumu měly oslovené katedry a ateliéry možnost charakterizovat studium, nastínit jeho proměny a popsat své hlavní aktivity. Respondenti odpovídali na otázky, jak se proměnil obsah studia na/v katedře/ateliéru za posledních deset let, jak se proměnila skladba předmětů případně akcenty studia, např. v reakci na proměny celého tanečního oboru. Dále byly katedry/ateliéry dotazovány na možnosti kombinované formy studia, e-learning apod., a to v souvislosti s dostupností studia pracujícím tanečníkům nebo jiným interpretům a umělcům. Nakonec byly katedry/ateliéry tážány na spolupráci s jinými partnery, na účast v mezinárodních projektech a zapojování do mezinárodních sítí.

Katedra tance HAMU

Katedra tance vyučuje v prezenční formě a zároveň v bakalářském a navazujícím magisterském stupni obory pedagogika tance, choreografie a taneční věda. V prezenční i kombinované formě lze studovat v doktorském stupni obor choreografie a teorie choreografie a obor taneční věda. Vedoucím katedry je od roku 2012 doc. PhDr. Václav Janeček, Ph.D. Katedra v poslední dekádě přispěla k jisté emancipaci oboru, když se taneční umění dostalo přímo do názvu fakulty, jejíž současný oficiální název je Hudební a taneční fakulta AMU (dřívější zkratka HAMU zůstala).

Studium je stručně charakterizováno na webových stránkách HAMU: „Obor pedagogika tance se studuje ve třech specializacích: *moderní tanec*, *klasický tanec* a *lidový tanec*. Obor vychovává taneční pedagogy pro všechny stupně tanečního školství, taneční studia a divadelní taneční soubory, případně repetitory divadelních souborů. Obor choreografie poskytuje vzdělání v oblasti taneční kompozice, zaměřené na tvůrčí činnost i její teoretickou a historickou reflexi. Taneční věda je zaměřena na problematiku historické a systematické taneční vědy a její aplikaci v taneční kritice, popularizaci, organizační činnosti apod. Absolvent oborů taneční katedry se může uplatnit jako choreograf, pedagog nebo taneční vědec ve všech oblastech tanečního umění, v divadlech, v baletních a tanečních souborech, ve školství, výzkumných institucích nebo v oblasti publicistiky a managementu.“⁴⁹

Co se týká posledních deseti let, byl obsah studia na katedře změněn jen částečně: „Byly přidány především pro obor pedagogika tance techniky a metodiky specializované na současný tanec, taneční medicína Pilates, Feldenkreis apod., předmět didaktika zaměřený na výchovu dětí, v oboru choreografie a taneční věda byly přidány předměty pedagogického zaměření (teorie i praxe), předměty sociologie tance, dramaturgie, produkce a management na úkor historických přednášek, katedra zve stále více hostujících pedagogů, uznává studentům interpretační praxi.“⁵⁰ Katedra dlouhodobě usiluje o možnost kombinovaného studia, které není na HAMU zavedeno, mimo

⁴⁹ AMU = DAMU + FAMU + HAMU : Katedra tance [online]. 2007–2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://www.hamu.cz/katedry/katedra-tance>.

⁵⁰ Jedná se o volitelný předmět, který umožňuje aktivním tanečníkům s doložitelnou praxí přiznat dva kredity.

studium pořádá kurz dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků⁵¹. Aktivně využívá veřejně dostupný e-learning, vyučující individuálně přistupují k pracujícím tanečnickům a jejich prezenci.⁵² Co se týká mezinárodních vazeb v letech 2012–2015, spolupracuje katedra s VŠMU Bratislava, ICTM – International Council for Traditional Music – Ethnochoreology Group a European Association of Dance Historians.⁵³

Katedra pantomimy (katedra nonverbálního divadla) HAMU

Na katedře lze studovat obor pantomima v prezenční formě v bakalářském a navazujícím magisterském stupni a dále obor nonverbální a komediální divadlo a teorie divadla v prezenční a kombinované formě v doktorském stupni studia. Vedoucím katedry je od roku 2010 doc. MgA. Adam Halaš, Ph.D. Vize katedry pantomimy (respektive od školního roku 2016/2017 katedry nonverbálního divadla) je detailně popsána na webových stránkách HAMU: „Záměrem katedry pantomimy je navázat na silnou tradici české pantomimy, kterou zastupují osobnosti Ladislav Fialka, Boris Hybner, Ctibor Turba, Bolek Polívka a další. V návaznosti na tuto tradiční linku se katedra zaměřuje také na nové směry a žánry mimického divadla, jako jsou ‚nový cirkus‘ a ‚fyzické divadlo‘, které se v posledních třiceti letech dynamicky vyvíjejí a které představují významnou součást mimického divadla. Cílem je kombinovat ve výuce nejvýznamnější směry tradičního a současného mimického divadla a v těchto disciplínách poskytnout špičkovou úroveň se záměrem vychovat profesionální umělce s vysokou odborností, uměleckou kvalitou a s širokým uplatněním v profesionální sféře. Syntéza výuky současných a tradičních žánrů mimického divadla směřuje k vytvoření hlavního centra mimického divadla a nového cirkusu v České republice. Katedra by se měla stát platformou pro profesionální vzdělání a spolupráci umělců a odborníků z celého oboru v České republice a ve světě. S tím souvisí také záměr podpořit mezioborovou spolupráci s FAMU, DAMU a JAMU se zaměřením na společné divadelní projekty, filmovou tvorbu, tvůrčí dílny a společnou výuku (např. projekt AMU Adaptabilita). Výuka je od začátku studia směřována k autorskému myšlení interpreta. Student je veden k týmové a individuální tvorbě a k hledání osobitosti a nových možností v autorském projevu na základě syntézy vyučovaných žánrů. V bakalářském stupni je kladen hlavní důraz na interpretaci vyučovaných žánrů a zvládnutí různých stylů mimického divadla a dovedností cirkusové artistiky. V magisterském stupni se výuka soustředí především na autorskou tvorbu, dramaturgii, režii a individuální specializaci studentů v jednotlivých žánrech. V doktorském stupni je kladen důraz na vědeckou a výzkumnou činnost a teorii v oboru mimického divadla a nového cirkusu.“⁵⁴

K tématům, dotazovaným v tanečním výzkumu, katedra uvedla: „Za posledních deset let se přidaly předměty zaměřené na nový cirkus – konkrétně žongláž, balanční techniky, vzdušná akrobacie a současné tendence nového cirkusu (teorie). Jedná se o odklonění od klasické výuky pantomimy směrem k modernímu pojetí pantomimy a žánrům fyzického divadla a nového cirkusu. Změnili jsme způsob výuky herectví se zaměřením na nonverbální divadlo a ve větší míře vyučujeme organizaci uměleckého provozu, kde učíme studenty produkční stránku umění – propagaci, granty, jak produkčně připravit představení apod. V magisterském studiu se zaměřujeme na autorskou tvorbu, tedy tvorbu představení s integrací všech složek vzniku představení – od nápadu až po realizaci. Přibyla také dramaturgie nonverbálního divadla, kde se studenti více zaměřují na plnohodnotné vytváření uměleckého díla. Na naší katedře nenabízíme a ani neuvažujeme nad kombinovaným studiem ani e-learningem, a to z důvodu nutnosti prezence na výuce. Výuka je zaměřena hlavně na fyzický, autorský a kolektivní rozvoj studentů,

⁵¹ Jde o placené studium nad základní činnost katedry. Absolvent získává certifikát garantovaný Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy; certifikát však není alternativou regulérního vysokoškolského vzdělávání v oboru taneční pedagogika (i když bylo původní ambicí umožnit takto kombinované studium taneční pedagogiky alespoň v bakalářském stupni).

⁵² Taneční výzkum 2016.

⁵³ K historii katedry dále viz: ŠTINDLOVÁ, Eliška. 65 let katedry tance na Akademii múzických umění v Praze. *Tanec a balet v Čechách, Čechy v tanci a baletu*. Praha : Akademie múzických umění, 2016. ISBN 978-80-7331-371-5. S. 67–70.

⁵⁴ AMU = DAMU + FAMU + HAMU : Katedra nonverbálního divadla [online]. 2007–2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://www.hamu.cz/katedry/katedra-pantomimy>.

k čemuž je důležitá prezenční forma studia. Zejména pravidelnost a různorodost výuky.⁵⁵ A jaké má katedra aktivity na poli mezinárodní spolupráce? „Katedra je součástí Federace evropského mimu (FEM), s kterou každoročně spoluorganizujeme festival pohybového divadla My Mime. Tento festival se koná vždy v jiném městě země, která festival spoluorganizuje. V roce 2014 byla hostitelskou institucí Die Etage v Berlíně, v roce 2015 se festival konal na HAMU v Praze a v roce 2016 se konal ve Varšavě. Se soukromou školou Die Etage v Berlíně také spolupracujeme na výměně studentů a pedagogů v rámci programů mezinárodní spolupráce. V rámci programu Erasmus spolupracujeme s cirkusovými a mimickými školami v Turku, Barceloně, Madridu nebo Falmouthu. Pedagogové katedry často vedou několikaměsíční kurzy na škole Die Etage v Berlíně. Naše katedra pravidelně pořádá workshopy pedagogů z různých evropských i českých center zaměřujících se na tanec a pohybové divadlo.“⁵⁶

Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU

Ateliér zatím funguje poměrně krátce a do jisté míry nahradil ateliér taneční pedagogiky, jemuž skončila akreditace MŠMT. Studium probíhá v kombinované formě v bakalářském a navazujícím magisterském stupni. Vedoucí ateliéru je doc. Mgr. Hana Halberstadt. Charakteristika studia je uvedena na webových stránkách JAMU: „Studium oboru taneční a pohybové divadlo a výchova je koncipováno jako dvoustupňové studium (bakalářský a navazující magisterský stupeň), v kombinované formě. Studium probíhá ve víkendových blocích (10× za akademický rok) a počítá i s intenzivními dílnami mimo semestry. Základním cílem bakalářského stupně studia je výchova pedagoga-tvůrce, který je schopen pedagogického i tvůrčího přístupu k tanečnímu umění a taneční a pohybové výchově. Směřuje k tomu, aby taneční a pohybová výchova byla chápána jako mimořádný výchovný prostředek s možností rozvíjet celistvou osobnost člověka. Koncepce studia je jednotná s přihlédnutím na osobní i tvůrčí individuality studentů. Zahnuje získání základních znalostí v oblasti metodik jednotlivých tanečních technik a pohybových disciplín a také teoretických a historických znalostí v oblasti dramatických umění. Klade důraz na osobní a kreativní přístup k pedagogické i tvůrčí práci v oblasti tanečního umění. Navazující magisterský stupeň studia oboru taneční a pohybové divadlo a výchova je koncipován taktéž jako studium v kombinované formě. Navazuje na bakalářský stupeň studia a prohlubuje znalosti a kompetence studentů směrem ke studijnímu programu dramatická umění s respektováním individuálního směřování jednotlivých studentů, a to k pedagogické práci v oboru taneční a pohybová výchova či taneční umění anebo k samostatné tvorbě v oboru tanečního a pohybového divadla, respektive v oblasti spolupráce s tvůrci inscenací divadelních žánrů, kde se pohybová složka vyskytuje. U obou těchto směřování si obor klade za cíl vychovat samostatně a svobodně se vyjadřující odborníky, schopné kvalifikovaného, kritického pohledu na svůj obor a reakce na nové podněty v něm.“⁵⁷

Co se týká konkrétních otázek na minulost a současné aktivity, zjišťovaných v rámci tanečního výzkumu, ateliér na ně neodpověděl.

Ateliér fyzické divadlo JAMU

Ateliér se sice tanečního výzkumu nezúčastnil, pro úplnost ale doplňujeme jeho základní charakteristiku. Ateliér přijímá jednou za tři roky kolem deseti studentů do prezenčního studia v bakalářském stupni. Vedoucím ateliéru je doc. Mgr. Pierre Nadaud. Studium je charakterizováno na webových stránkách JAMU: „Cílem ateliéru je vzdělávat mladé umělce (tvůrce i interprety)

⁵⁵ Taneční výzkum 2016.

⁵⁶ Taneční výzkum 2016.

⁵⁷ *Divadelní fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně: Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova* [online; cit. 2016-12-12]. Přístup z: <http://difa.jamu.cz/obory-a-ateliery/atelier-tanecni-a-pohybove-divadlo-a-vychova.html>.

v oblasti scénických umění se zaměřením především na fyzické divadlo, autorské herectví a praktický přístup k práci s novými médii a jejich scénickému využití. Ve výukovém procesu rozlišujeme tři hlavní linie: fyzické divadlo (současné umění pohybu, moderní a současný tanec, choreografie a dramaturgie scénického pohybu, akrobacie, tvorba s předměty), autorské herectví (divadelní improvizace, divadlo masek, klaunské divadlo, herecká tvorba, dialogické jednání, dramaturgie) a tvorba s multimédií (projekce, zvuk, hudba, světelný design, pixilace, filmový gag, interaktivní využití). Tyto tři linie společně a koordinovaně směřují ke scénické tvorbě a jejím hraničním formám (pouliční divadlo a site-specific). Koordinace předmětů se řídí určitými tématy, záměry a výstupy. Dlouhodobé tvůrčí dílny, které probíhají v rámci tříletého studia (např. s Danielelem Gulkem, Karine Pontiesovou, Heinzim Lorenzenem, Jarem Viňarským, Ionou Monou Popovici, Teatrem Novogo Fronta...), umožňují studentům-umělcům setkávat se a pracovat s uznávanými umělci, a nabývat tak více kompetencí a zralosti pro svou vlastní tvorbu ve vztahu ke společnosti, historii umění a umění dramaturgie.“⁵⁸

2.3 Vědecká a publikační činnost

Taneční výzkum se dotazoval na vědeckou a publikační činnost kateder a ateliérů za období let 2012–2015. Obsáhlý výčet vědeckých projektů uvedla katedra tance HAMU. Konkrétně se podílela na těchto projektech:

- Současné praktické a teoretické principy taneční metodiky a choreografie vyvinuté v Izraeli (Tereza Indráková)
- Metodologie tanečního výzkumu v postmoderní kultuře (Lucie Burešová)
- Mapping pohybu „Listů o tanci a baletech“ J.-G. Noverra po Evropě (Petra Dotlačilová)
- Židovská náboženská a kulturní tradice a její současná stopa a reflexe v prostředí izraelské taneční scény (Tereza Indráková)
- Mezioborové interakce (Hana Turečková)
- Projevy vlivu východní filozofie v současné taneční technice (Veronika Rinowski)
- Vypracování právního protokolu a metodiky pro vytvoření digitálních záznamů choreografických děl. Přepis nahrávek současné taneční tvorby (Andrea Opavská)
- Výzkum choreologických pramenů, jejich prezentace na konferencích v Anglii (Bath, Oxford) a publikace (Petra Dotlačilová)
- Taneční prostředí v Izraeli – filmová postprodukce a zpracování dat z dosavadního výzkumu, vytvoření filmového dokumentu, veřejná prezentace (Tereza Indráková)
- Pohybová studie na základě hry na bicí nástroje (Jan Kodet)
- Fenomén „Taneční“ v české společnosti od 19. století po současnost (Daniela Zilvarová)
- Interpretační praxe pohybového vyjádření v opeře a baletu 18. století (Helena Kazárová)

Dále katedra uspořádala konferenci Tanec a balet v Čechách, Čechy v tanci a baletu (2012), podílela se na projektu Vlíčnovská jízda králů – metody současného výzkumu (s Etnologickým ústavem) a spoluorganizovala konferenci Dance, Gender, Studies – v Třešti pro Ethnochoreology Group při ICTM a konferenci Moving self in Psychotherapy (2015).

Katedra tance HAMU patří také k neaktivnějším v publikování knih a odborných studií o tanci. Vedle řady studií v recenzovaném periodiku Živá hudba, několika odborných studií v časopise Národopisná revue a doplněného

⁵⁸ Divadelní fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně: Ateliér fyzické divadlo [online; cit. 2016-12-12]. Přístup z: <http://difa.jamu.cz/obory-a-ateliery/atelier-fyzicke-divadlo.html>. Další charakteristika studia viz: Ateliér fyzického divadla a multimédií [online; cit. 2016-12-12]. Přístup z: <http://www.physicaltheatreschool.jamu.cz/index.htm> <http://www.physicaltheatreschool.jamu.cz/index.htm>.

nového vydání publikace Evy Kröschlové s názvem Jevištní pohyb. Herecká pohybová výchova šlo o tyto publikace:

- *Dance, Gender, and Meanings. Contemporizing Traditional Dance*. Praha : Nakladatelství Akademie múzických umění : Etnologický ústav Akademie věd ČR, 2012. ISBN 978-80-7331-236-7. 314 s.
- *Profese tanečníka: mezi obdivem a odsouzením*. Praha : Nakladatelství Akademie múzických umění, 2013. ISBN 978-80-7331-241-1. 192 s.
- Kazárová, Helena (ed.). *Tanec a balet v Čechách, Čechy v tanci a baletu*. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2016. ISBN 978-80-7331-371-5. 111 s.

K prohloubení vědecké činnosti došlo i díky založení Ústavu pro taneční vědu v roce 1998, který v současnosti vede prof. Dorota Gremlicová.⁵⁹

Katedra pantomimy vedla v dotazovaném období dvě disertační práce – Radima Vizváryho a Miřenky Čechové – a pedagogové katedry publikovali v odborných časopisech. Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU na dotýčný okruh otázek neodpověděl.

2.4 Pedagogický sbor

Tab. 24 – Pedagogové vybraných kateder a ateliérů k 1. červnu 2016 (fyzicky a po přepočtu na úvazky)

	Počet interních pedagogů fyzicky	Počet interních pedagogů po přepočtu na úvazky	Počet externích pedagogů, kteří s katedrou/ateliérem pravidelně spolupracovali v letním semestru 2016		
			celkem	čeští pedagogové	zahraniční pedagogové
Katedra tance HAMU Praha	17	10,25	22	19	3
Katedra pantomimy HAMU Praha	4	5,5	18	17	1
Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU Brno	3	2	10	5	5

Tab. 25 – Vývoj počtu pedagogů vybraných kateder a ateliérů v letech 2007, 2011 a 2016

		Interní pedagogové fyzicky	Interní pedagogové na úvazky	Externí pedagogové
Katedra tance HAMU Praha	2007	12	8	9
	2011	?	?	?
	2016	17	10,25	22
Katedra nonverbálního a komediálního divadla / katedra pantomimy HAMU Praha	2007	4	3,25	5
	2011	3	2,75	10
	2016	4	5,5	18
Ateliér taneční pedagogiky JAMU Brno	2007	4	1,5	10
	2011	7	?	10
	2016	nezjišťováno – oboru končí akreditace		
Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU Brno	2007	ateliér neexistoval		
	2011			
	2016	3	2	10

Sledované katedry a ateliéry tvoří většinou malý okruh interních pedagogů. Výjimkou je katedra tance HAMU Praha, která zajišťuje výuku tří oborů. Na této katedře a podobně na katedře pantomimy počet úvazků za poslední celé desetiletí mírně narostl. Zásadní je však okruh externích pedagogů, jejichž počet zpravidla narůstá.

⁵⁹ Podrobně viz: AMU = DAMU + FAMU + HAMU : Ústav pro taneční vědu [online]. 2007–2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://www.hamu.cz/pracoviste/ustav-pro-tanecni-vedu>.

Tab. 26 – Pedagogové vybraných kateder a ateliérů – dosažené vědecké a akademické tituly (situace v letech 2007, 2011 a 2016)⁶⁰

		Interní pedagogové fyzicky	Bc.	Mgr./MgA./PhDr.	Ph.D.	doc.	prof.
Katedra tance HAMU Praha	2007	12	0	7	4	3	1
	2011	?	?	?	?	?	?
	2016	17	0	7	4	2	3
Katedra nonverbálního a komediálního divadla / katedra pantomimy HAMU Praha	2007	4	0	3	0	2	0
	2011	3	0	3	2	0	1*
	2016	4	0	4	2	1?	0
Ateliér taneční pedagogiky JAMU Brno	2007	4	0	2	0	2	0
	2011	7	0	4	1	3	0
	2016	nezjišťováno – oboru končí akreditace					
Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU Brno	2007	ateliér neexistoval					
	2011						
	2016	3	0	3	0	1	0

Na sledovaných vysokoškolských katedrách a v ateliérech působili v roce 2016 jen tři profesori jako interní pedagogové – všichni na katedře tance HAMU (dva se věnují především taneční vědě: prof. Helena Kazárová a prof. Dorota Gremlicová, jeden se věnuje především choreografii: prof. Daniel Wiesner). Vzhledem ke spíše střednímu věku obou profesorek má daná katedra dobrou personální vědeckou oporu i do budoucna. Na jiných katedrách a v ateliérech je situace o poznání horší (ostatně obdobně jako v počtu a prestiži vědeckých a publikačních výstupů, jak bylo uvedeno v předchozí kapitole). Garantkou oboru pantomima na HAMU Praha je prof. Noemi Zárubová⁶¹.

Tab. 27 – Průměrné hrubé platy pedagogů vybraných kateder a ateliérů po přepočtu na jeden úvazek v letech 2006, 2010 a 2015; v Kč⁶²

	2006	2010	2015
Katedra tance HAMU Praha	?	?	23 000
Katedra nonverbálního a komediálního divadla / katedra pantomimy HAMU Praha	21 400	22 971	17 000*
Ateliér taneční pedagogiky JAMU Brno	21 700	?	nezjišťováno
Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU Brno	ateliér neexistoval	ateliér neexistoval	neuvedeno

Údaje o odměňování interních i externích pedagogů nevzbuzují mnoho optimismu. Stálí zaměstnanci sledovaných kateder v přepočtu na plný úvazek mají průměrný hrubý plat nižší, než je republikový průměr napříč obory (v roce 2015 činil průměrný hrubý plat v rozpočtové sféře 27 971 Kč a medián 26 347 Kč)⁶³. Ještě propastnější je srovnání s průměrným hrubým platem napříč obory v příslušném městě – např. v Praze (v roce 2015 činil v Praze průměrný hrubý plat v rozpočtové sféře 33 512 Kč a medián 30 658 Kč)⁶⁴. Platy jsou dokonce obdobné nebo nižší než u pedagogů na konzervatořích, což je překvapující vzhledem k tomu, že na vysokých školách působí vysoce kvalifikovaní pracovníci, nadto v nejprestižnějších pozicích v rámci oboru. Jak ukazuje následující tabulka, poměrně skromně jsou ohodnoceni i externí pedagogové, zejména zvažme-li potřebu domácí přípravy.

⁶⁰ Hodnota s otazníkem označuje předpoklad. Katedra pantomimy HAMU Praha uvedla v kolonce doc. hodnotu 0. Podle jiných dostupných informací byl v sledované době vedoucí katedry Adam Halaš už docentem. Údaje ke katedře tance HAMU za rok 2011 nezjištěny. Značky v tabulce:

? – Údaj nezjištěn.

* Pravděpodobně se jedná o garantku oborů, která působí na katedře jako externistka.

⁶¹ Toto řešení supluje skutečnost, že katedra nemá mezi interními zaměstnanci profesora.

⁶² V platech jsou zahrnuty veškeré hrubé příjmy na dané katedře / v daném ateliéru, tedy včetně osobního ohodnocení, odměn a případných dalších příplatků. Značky v tabulce:

* K údajům katedry pantomimy za rok 2015 je třeba připomenout, že počet úvazků byl v daném roce patrně vyšší než fyzický počet interních pedagogů. Celkový průměrný hrubý plat jednoho interního pedagoga tak byl patrně vyšší.

? – Údaj nebyl zjištěn.

⁶³ Informační systém o průměrném výděлку [online]. 2010–2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://www.ispv.cz/>. Platy se výrazně neliší od mzdových průměrů a mediánů v soukromém sektoru.

⁶⁴ Tamtéž.

Tab. 28 – Finanční ohodnocení externích pedagogů za hodinu práce v roce 2015; v Kč

	Český externí pedagog		Zahraniční externí pedagog	
	minimum	maximum	minimum	maximum
Katedra tance HAMU Praha	200	500	500	1000
Katedra pantomimy HAMU Praha	200	200	500	500
Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU Brno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno

2.5 Přijímací řízení na vysokoškolské katedry a ateliéry

V oblasti přijímání na vybrané obory na vysokých školách jsme sledovali jak prosté počty zájemců o studium a úspěšnost při přijímacím řízení, tak nás zajímala předchozí studovaná škola přijímaných studentů a dostupnost studia pro studenty, kteří zároveň pracují v baletních, tanečních nebo divadelních souborech.

Tab. 29 – Přijímací řízení na vybrané vysokoškolské katedry a ateliéry (počet přihlášených / počet přijatých / úspěšnost) v letech 2000–2015⁶⁵

			2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Celkem za období let 2000–2015
HAMU Praha	taneční věda	přihlášení	5	x	19	x	12	x	11	x	?	x	?	x	13	x	7	x	67*
		přijetí	2	x	4	x	5	x	6	x	?	x	?	x	3	x	2	x	22*
		úspěšnost (v %)	40	x	21	x	42	x	55	x	?	x	?	x	23	x	29	x	32,8**
	choreografie	přihlášení	22	17	25	17	24	23	10	15	?	?	?	?	24	25	26	23	251*
		přijetí	5	2	4	2	3	2	3	4	?	?	?	?	3	4	2	3	37*
		úspěšnost (v %)	23	12	16	12	13	9	30	27	?	?	?	?	13	16	8	13	15**
	pedagogika tance	přihlášení	48	45	51	57	42	29	38	47	?	?	?	?	50	64	44	47	562*
		přijetí	7	9	5	8	7	3	12	11	?	?	?	?	9	10	17	9	107*
		úspěšnost (v %)	15	20	10	14	17	10	32	23	?	?	?	?	18	16	39	19	19**
	pantomima / nonverbální a komediální divadlo	přihlášení	28	32	26	22	20	18	14	16	7	8	9	22	23	22	25	17	309
		přijetí	7	7	6	7	5	6	5	7	6	6	7	8	6	6	7	7	103
		úspěšnost (v %)	25	22	23	32	25	33	36	44	86	75	78	36	26	27	28	41	33
JAMU Brno	taneční pedagogika	přihlášení	x	64	x	35	x	x	53	x	51	x	x	44	nezjišťováno – oboru končí akreditace***				247
		přijetí	x	14	x	12	x	x	17	x	18	x	x	14					75
		úspěšnost (v %)	x	22	x	34	x	x	32	x	35	x	x	32					30
	taneční a pohybové divadlo a výchova	přihlášení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	40	x	60	x	100
		přijetí	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10	x	18	x	28
		úspěšnost (v %)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	25	x	30	x	28

Kapacita i periodicita, s níž jsou otevírány první ročníky, se u sledovaných oborů liší. Obor taneční věda je na HAMU otevírán ob rok a stejně tak obor taneční a pohybové divadlo a výchova na JAMU Brno. V tříleté periodě je otevíráno bakalářské studium oboru fyzické divadlo na JAMU Brno. Nejsložitější periodu měl obor taneční pedagogika na JAMU Brno, kde byl 1. ročník otevírán střídavě po dvou a po třech letech. Ve všech případech jde o kapacitně malé obory. Obor choreografie studují v ročníku průměrně tři studenti, taneční vědu tři až čtyři studenti, pantomimu šest až sedm studentů. Větší počet studentů mají obory, kde lze předpokládat více pracovních příležitostí, tedy pedagogika tance, respektive taneční pedagogika a obor taneční a pohybové divadlo a výchova. Pro doplnění, Ateliér fyzické divadlo JAMU Brno na svých webových stránkách informuje, že hodlá jednou za tři roky přijímat zhruba deset studentů. Úspěšnost u přijímacího řízení se u sledovaných

⁶⁵ Značky v tabulce:

x – Přijímací řízení neproběhlo.

? – Údaj nebyl zjištěn.

* Součet z neúplných dat.

** Vyhodnocení z neúplných dat.

*** V daném období už pravděpodobně neproběhlo přijímací řízení.

oborů dlouhodobě pohybuje maximálně kolem třetiny. Nejnižší úspěšnost je u oborů s nejvyšším počtem zájemců (pedagogika tance na HAMU Praha) a u oboru choreografie na HAMU Praha, kde lze předpokládat největší důraz na talentové studijní předpoklady.

Tab. 30 – Předchozí vystudovaná škola u žáků přijatých na vybrané vysokoškolské katedry a ateliéry v období let 2012–2015⁶⁶

		Přijato v letech 2012–2015	Konzervatoře	Gymnázia	Jiná SŠ	Jiná VŠ
HAMU Praha	taneční věda	5	5	0	0	0
	choreografie	12	9	3	0	0
	pedagogika tance	45	35	4	6	0
	pantomima	26	7	11	7	1
JAMU Brno	taneční pedagogika	nezjišťováno*				
	taneční a pohybové divadlo a výchova	28	6	10	5	7

Tab. 31 – Předchozí vystudovaná škola u žáků přijatých na vybrané vysokoškolské katedry a ateliéry v letech 2000–2007, 2008–2011 a 2012–2015; v %⁶⁷

		Data za období	Konzervatoře	Gymnázia	Jiná SŠ	Jiná VŠ
HAMU Praha	taneční věda	2000–2007	36	64	0	nezjišťováno
		2008–2011	?	?	?	nezjišťováno
		2012–2015	100	0	0	0
	choreografie	2000–2007	60	28	12	nezjišťováno
		2008–2011	?	?	?	nezjišťováno
		2012–2015	75	25	0	0
	pedagogika tance	2000–2007	62	32	6	nezjišťováno
		2008–2011	?	?	?	nezjišťováno
		2012–2015	78	9	13	0
	pantomima	2000–2007	30	50	20	nezjišťováno
		2008–2011	30	10	60	nezjišťováno
		2012–2015	27	42	27	4
JAMU Brno	taneční pedagogika	2000–2007	53	20	27	nezjišťováno
		2008–2011	70	4	26	nezjišťováno
		2012–2015	nezjišťováno*			
	taneční a pohybové divadlo a výchova	2000–2007	ateliér neexistoval			
		2008–2011				
		2012–2015	21	36	18	25

Taneční výzkum sledoval u studentů přijatých na vybrané obory, jakou školu absolvovali předtím. V předchozích výzkumech v letech 2007 a 2011 jsme se dotazovali jen na vystudovanou střední školu, v aktuálním tanečním výzkumu jsme se nově tázali, zda už student není absolventem jiné vysoké školy minimálně v bakalářském stupni. Zjištěná data jsou částečně překvapivá. Možná nejvíc u oboru choreografie, kde zhruba třetina studentů není absolventy konzervatoří, a tudíž se dá předpokládat, že významná část z nich se dříve nevěnovala tanci profesionálně. K podstatné proměně došlo u studentů taneční vědy. Do tohoto oboru byli dříve přijímáni hlavně absolventi gymnázií, zatímco po roce 2012 šlo výhradně o absolventy konzervatoří, a pravděpodobně tudíž z větší části o bývalé nebo aktivní tanečníky. U studentů oboru pantomima je podíl absolventů konzervatoří stabilně kolem 30 %. Vysoký podíl absolventů konzervatoří byl a je u oboru pedagogika tance, respektive taneční pedagogika. Ostatně pro mnohé jde o prohloubení

⁶⁶ Značky v tabulce:

* V daném období už pravděpodobně neproběhlo přijímací řízení do 1. ročníku.

⁶⁷ Značky v tabulce:

? – Údaj nezjištěn.

* V daném období už pravděpodobně neproběhlo přijímací řízení do 1. ročníku.

a zvýšení kvalifikace v oboru, pro něž mají kvalifikaci už absolvováním taneční konzervatoře. U nového oboru taneční a pohybové divadlo a výchova stojí za pozornost čtvrtinový podíl studentů, kteří už absolvovali jinou vysokou školu.

Tab. 32 – Studenti, kteří začali v období let 2012–2015 studovat na vybraných vysokoškolských katedrách a v ateliérech a zároveň pravidelně pracovali v baletním, tanečním nebo divadelním souboru⁶⁸

		Přijato v letech 2012–2015	Stálí zaměstnanci baletního/ tanečního souboru	Pravidelně pracující v baletním/tanečním souboru (mimo stálé zaměstnance)	Pravidelně pracující v divadle (mimo baletní/taneční soubor)
HAMU Praha	taneční věda	5	0	1	0
	choreografie	12	3	2	0
	pedagogika tance	45	1	2	3
	pantomima	26	0	0	0
JAMU Brno	taneční pedagogika	nezjišťováno*			
	taneční a pohybové divadlo a výchova	28	4	2	4

Tab. 33 – Studenti, kteří začali v letech 2000–2007, 2008–2011 a 2012–2015 studovat na vybraných vysokoškolských katedrách a v ateliérech a zároveň pravidelně pracovali v baletním, tanečním nebo divadelním souboru; v %⁶⁹

		Data za období	Podíl studentů přijatých do 1. ročníku, kteří zároveň pracovali v baletním, tanečním nebo divadelním souboru
HAMU Praha	taneční věda	2000–2007	6
		2008–2011	?
		2012–2015	20
	choreografie	2000–2007	12
		2008–2011	?
		2012–2015	42
	pedagogika tance	2000–2007	23
		2008–2011	?
		2012–2015	13
	pantomima	2000–2007	0
		2008–2011	13
		2012–2015	0
JAMU Brno	taneční pedagogika	2000–2007	60
		2008–2011	30
		2012–2015	nezjišťováno
	taneční a pohybové divadlo a výchova	2000–2007	ateliér neexistoval
		2008–2011	
		2012–2015	

Možnosti kombinované formy studia vysokoškolských oborů, které mají spojitost s tancem nebo pohybem, jsou stále velmi omezené. Ze sledovaných kateder a ateliérů nabízí kombinovanou formu studia pouze Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova na JAMU Brno a dříve ji nabízel Ateliér taneční pedagogiky JAMU Brno. Katedra pantomimy na HAMU Praha v rámci tanečního výzkumu přímo deklarovala nutnost pravidelné fyzické účasti při studiu, čemuž odpovídá i velmi nízké procento studentů této katedry, kteří zároveň pravidelně pracovali nebo pracují v divadelním nebo tanečním souboru. Pouze v prezenční formě studia jsou v bakalářském navazujícím magisterském stupni akreditovány obory na katedře tance. Přesto podíl studentů, kteří tyto obory studují a zároveň pracují v baletním, tanečním nebo divadelním souboru, není zcela marginální. U studentů, kteří začali po roce 2012

⁶⁸ Značky v tabulce:

* V daném období už pravděpodobně neproběhlo přijímací řízení do 1. ročníku.

⁶⁹ Značky v tabulce:

? – Údaj nezjištěn.

* V daném období už pravděpodobně neproběhlo přijímací řízení do 1. ročníku.

studovat choreografii, pracoval v oboru téměř každý druhý. Katedra tance dlouhodobě usiluje o akreditaci kombinované formy studia a snaží se pracujícím studentům vyjít vstříc alespoň individuálním přístupem k jejich prezentaci. Nad rámec akreditovaného studia pořádá katedra kurz dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a využívá e-learningu.

2.6 Ukončení studia a uplatnění

Tab. 34 – Počty studentů, kteří v letech 1990, 1995 a 2000–2015 úspěšně zakončili bakalářské/magisterské/doktorské studium na vybraných vysokoškolských katedrách a v ateliérech⁷⁰

			1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HAMU Praha	taneční věda	Bc.	x	x	0	4	1	1	1	2	0	4	?	?	?	?	0	3	0	3
		Mgr./MgA.	1	2	2	1	0	0	3	1	0	3	?	?	?	?	5	3	1	2
		PhD.							2				?	?	?	?	1	2	2	2
	choreografie	Bc.	x	x	x	3	2	2	2	2	2	4	?	?	?	?	7	3	1	3
		Mgr./MgA.	0	1	1	2	0	2	0	1	2	1	?	?	?	?	3	0	2	5
		PhD.										1	?	?	?	?	0	0	1	0
	pedagogika tance	Bc.	x	x	0	5	6	5	7	3	7	4	?	?	?	?	8	6	8	8
		Mgr./MgA.	6	7	4	10	6	4	1	4	9	1	?	?	?	?	11	6	5	5
		PhD.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	pantomima / nonverbální a komediální divadlo	Bc.						5	3	5	3	4	4	3	8	1	1	1	1	3
		Mgr./MgA.		2	4	4	5	2	3	2	3	2	4	4	4	2	0	5	1	1
		PhD.											1	1		1	1	1	0	0
JAMU Brno	taneční pedagogika	Bc.		1	1												nezjišťováno – oboru končí akreditace			
		Mgr./MgA.		5		9		7			8		12			12				
		PhD.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				

Jak vyplývá ze srovnání počtu studentů přijímaných do 1. ročníku a počtu absolventů (při zohlednění obvyklé délky studia), výrazná většina studentů úspěšně dokončí minimálně bakalářský stupeň a obvykle více než polovina studentů úspěšně ukončí magisterské studium (např. v případě taneční pedagogiky na JAMU Brno ukončily magisterské studium zhruba dvě třetiny studentů). Doktorské studium oboru taneční věda v posledních letech ročně úspěšně ukončují obvykle dva studenti a doktorské studium v oboru pantomima jeden student.

Vymezené katedry a ateliéry cíleně nesledují uplatnění svých někdejších studentů. Jde však o důležitý ukazatel efektivity studia, a proto jsme v rámci tanečního výzkumu zjišťovali alespoň hrubý odhad uplatnění získané kvalifikace v praxi. Jak ukazuje následující tabulka, oslovené katedry a ateliéry odhadují u většiny bývalých studentů uplatnění v oboru, který vystudovali.

⁷⁰ Není zahrnut Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU Brno, který příslušná data nevyplnil. Zároveň lze s ohledem na krátkou dobu fungování ateliéru předpokládat, že ve sledovaném období nikdo studium v ateliéru úspěšně nezakončil. Značky v tabulce: x – Obor nebylo možné zakončit doktorským titulem. ? – Údaj nezjištěn.

Tab. 35 – Odhad uplatnění absolventů vybraných vysokoškolských kateder a ateliérů ve vystudovaném oboru v obdobích let 2000–2007, 2008–2011 a 2012–2015; v %⁷¹

	2000–2007	2008–2011	2012–2015
HAMU Praha – taneční věda	?	?	60 nebo více
HAMU Praha – choreografie	?	?	75 nebo více
HAMU Praha – pedagogika tance	?	?	90 nebo více
HAMU Praha – nonverbální a komediální divadlo / pantomima	60	85	90
JAMU Brno – taneční pedagogika	100	100	nezjišťováno

Oslovené katedry a ateliéry vysvětlily hlavní oblasti, kde se absolventi jednotlivých oborů uplatňují. U absolventů oboru taneční věda na katedře tance jde nejčastěji o produkci, management, oblast PR, publicistiku, vědeckou činnost, případně pedagogiku tance. Absolventi oboru choreografie na katedře tance se nejčastěji pracovníčně uplatňují jako interpreti, taneční pedagogové, produkční (mají vlastní studia) nebo choreografové na volné noze. U absolventů oboru pedagogika tance převládá uplatnění ve vystudovaném oboru a v interpretaci. Absolventi oboru pantomima jsou nejčastěji umělci na volné noze, pracují jako autoři a interpreti v různých představeních pohybového divadla, tanečního divadla, divadla pro děti, nového cirkusu nebo jako lektori a pedagogové cirkusových disciplín a pohybového divadla. A konečně u absolventů oboru taneční a pohybové divadlo a výchova na JAMU Brno se předpokládá zejména uplatnění v tanečním školství nebo v uměleckých souborech.

2.7 Závěrem

Možnosti vysokoškolského vzdělávání při zaměstnání jsou v programu taneční umění omezené. Po zániku ateliéru taneční pedagogiky na JAMU nelze studovat na vysoké škole taneční obory v kombinované formě studia. V současnosti je v České republice jediné vysokoškolské pracoviště, které se v oblasti tance může prezentovat významnými vědeckými a publikačními výstupy – katedra tance HAMU Praha. Pro oblast pohybového či nonverbálního divadla může být do budoucna zásadní proměna studia na katedře pantomimy (nově katedře nonverbálního divadla) HAMU Praha, která – zdá se – reaguje na rozvoj nových divadelních forem v České republice, a zavádí tak výuku nových technik (kupř. z oblasti nového cirkusu).

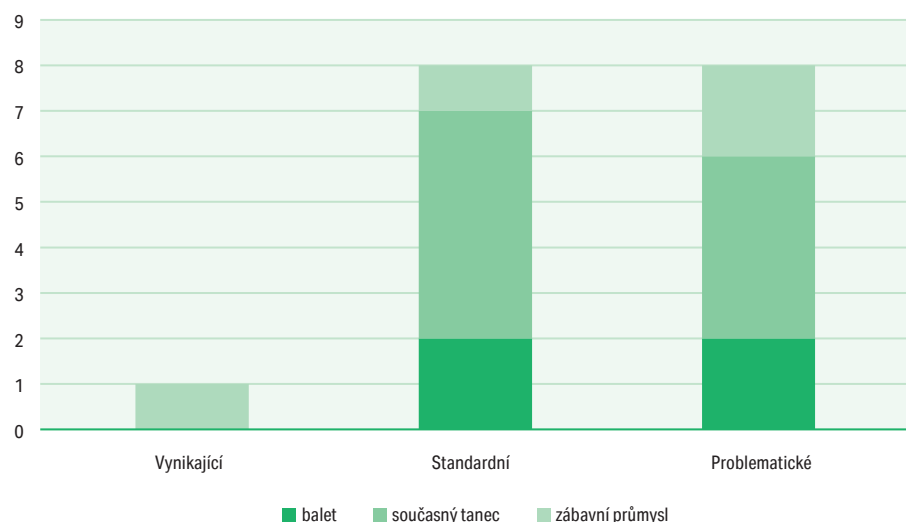
Oblasti tance nebo nonverbálního divadla se věnují i některé katedry a ateliéry akreditované v programu dramatické umění, především brněnské ateliéry na Divadelní fakultě JAMU – ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova, respektive ateliér fyzické divadlo.

⁷¹ Není zahrnut Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova JAMU Brno, který příslušná data nevyplnil. Zároveň lze s ohledem na krátkou dobu fungování ateliéru předpokládat, že ve sledovaném období nikdo studium v ateliéru úspěšně nezakončil. Značky v tabulce: ? – Nezjištěno.

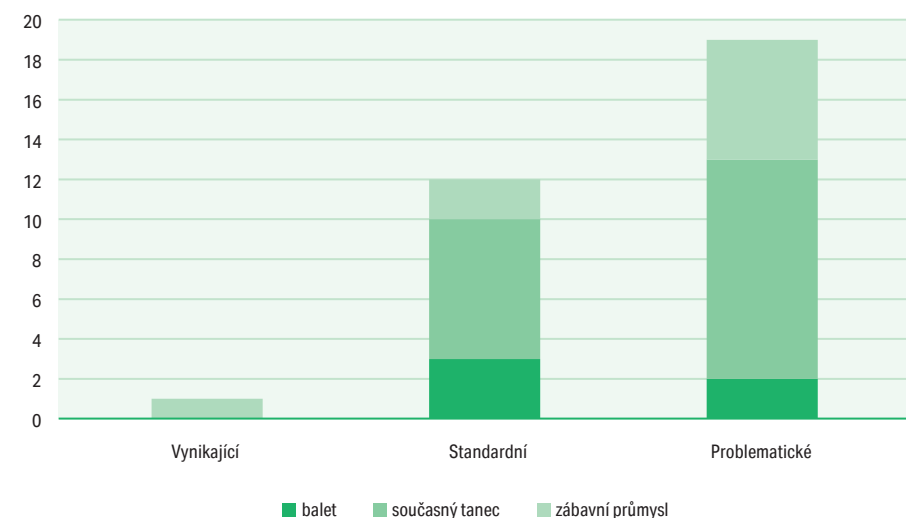
V rámci tanečního výzkumu jsme se zajímali též o reflexi tanečního vzdělávání v České republice, a to cíleným dotazováním profesionálních tanečníků z oblasti baletu, současného tance a zábavního průmyslu, ale také dotazováním zástupců baletních a tanečních souborů. Získali jsme tak názor na české taneční školství, na jeho přednosti a slabiny. V odpovědích na poměrně široce koncipované dotazy se respondenti nejčastěji zaměřili na úroveň vzdělávání na konzervatořích s tanečním zaměřením a věnovali se též vzdělávání na katedře tance HAMU. Další okruhy, které se v odpovědích objevily, se týkaly sítě základních uměleckých škol a neformálního vzdělávání.

Celkovou úroveň tanečního vzdělávání v České republice mohli tanečníci zjednodušeně charakterizovat na uzavřené škále: vynikající – standardní – problematické.

Graf 3 – Názor profesionálních tanečníků (z baletu, současného tance a zábavního průmyslu) na taneční vzdělávání v České republice

Graf 4 – Názor profesionálních tanečníků (z baletu, současného tance a zábavního průmyslu) – pouze absolventů konzervatoří s tanečním zaměřením – na taneční vzdělávání v České republice

Oba grafy ukazují málo příznivé hodnocení, a to bez rozdílu, zda jde o tanečníky baletu, současného tance nebo z oblasti zábavního průmyslu. Konkrétní názory z jednotlivých oblastí tanečního uplatnění uvádějí následující kapitoly.

3.1 Pohled z oblasti baletu

V oblasti baletu šlo takřka výhradně o reflexi studia na osmiletých tanečních konzervatořích. Co se týká pozitiv, která si tanečníci přenášejí z českých tanečních konzervatoří do praxe, nejčastěji byla zástupci baletních souborů zmiňována kvalitní výuka tance s partnerem, méně často pak herecké, a případně muzikální kvality českých tanečníků (slovy zástupců baletních souborů jsou čeští tanečníci více emoční, výrazovější, muzikálnější) a stylová různorodost (klasický tanec, moderní tanec, scénická praxe). Jednou se mezi odpověďmi objevila pochvala kvalitní techniky v klasickém tanci. Ve výčtu negativ se naopak nejčastěji objevovala nedostatečná motivace a disciplína (především u tanečníků-mužů). Mezi dalšími slabiny byla uvedena malá šíře contemporary technik, nedostatky v dalších tanečních technikách, nedostatečná tanečnost a pohotovost, malá kreativita, špatné dispozice a problematická fyzická estetika.

Pozitiva a negativa absolventů zahraničních konzervatoří a tanečních škol jsou často v logickém opaku. Zástupci baletních souborů u nich chválí pracovitost, disciplínu, cílevědomost, otevřenost, flexibilitu k různým stylům, tanečnost, dobrou techniku, čistotu formy. Jako hlavní slabina je nejčastěji u zahraničních tanečníků uváděna malá nebo žádná zkušenost s tancem s partnerem.

Když jsme se ptali na názor na české taneční školství přímo tanečníků baletu, dominovaly neutrální a negativní postoje (polovina respondentů označila české taneční školství za standardní a necelá polovina za problematické; třetí možnost „vynikající“ neoznačil nikdo). V charakteristice předností českých tanečních konzervatoří se nejčastěji objevovalo slovo „tradice“. Další charakteristiky už upozornily spíše na slabiny a problémová místa českého tanečního školství. Častým společným jmenovatelem bylo slovo „zastaralost“. Odcitujme zásadnější, jasné zformulované názory:

- V České republice je bohatý výběr tanečních škol různé úrovně a rozličného zaměření. Poskytují dobrý základ pro tanečníky, ale pro profesionály je velmi důležité seznámit se také s taneční výukou v zahraničí (formou workshopů, master class).
- Problémem je neotevřenost novým trendům. Chybí komplexnější vzdělání žáků v reakci na aktuální potřeby, poznatky, výzkumy. Nedostatek workshopů, seminářů, setkání v rámci školy s osobnostmi světového tance.
- Školství není jednotné. Dotace od ministerstva či magistrátu nejsou nastaveny na kvalitu výuky a její požadavky, ale na počet studentů v ročníku, což vede k snížení kvality výuky, vysokým počtům studentů, potažmo absolventů. Konzervatoře tak nemohou plnit poslání výběrových škol, nýbrž pouze plní nutné kvóty k zachování existence.
- Úroveň českých tanečníků je dobrá, ale výuka je místy zastaralá, chybí inspirace ze zahraničních škol.
- Uvítala bych větší vliv západní kultury na konzervatořích (i v malých divadlech) alespoň v podobě workshopů. Aby mladí tanečníci nebyli v takovém šoku, když přijdou na konkurz např. do některého z německých divadel.
- Mohu soudit jen v oblasti klasického tance, ale řekla bych, že preciznost a zachovalost starého klasického stylu jsou důležitými základy, které

zde nechybí. Tím ale nechci říci, že bychom neměli více vnímat a přijímat okolní vlivy. V tomto ohledu si myslím, že jsou absolventi českých škol často jednostranní, což je velká škoda.

- Státní konzervatoře – přestože patří k nejkvalitnějším tanečním školám v ČR, přistupují v porovnání se zahraničím konzervativně k volbě uměleckých předmětů. Měla by zde být větší různorodost stylů (zejména contemporary workshops), dále tvůrčí dílny a větší kulturní rozhled.
- České taneční konzervatoře nedrží krok s trendy ve světě. Vzdělávání je zastaralé. Vedle preciznosti a krásného starého stylu klasického tance by se ve školách měli více zabývat i novými proudy.
- Nejvíce chybí vzdělávání o kompenzaci a relaxaci či rehabilitaci svalové práce, která by následně eliminovala zranění a prodloužila by kariéru tanečníků. Dále je špatná komunikace s rodiči žáků. Žáci jsou přetěžováni.

3.2 Pohled z oblasti současného tance

V tomto okruhu se tanečníci nejčastěji věnovali vzdělávání na konzervatořích a studiu na katedře tance HAMU. Zhruba polovina tanečníků, kteří ve výzkumu odpovídali na otázky týkající se vzdělávání, byla absolventy konzervatoří; necelá čtvrtina studovala vysokoškolský obor akreditovaný v programu taneční umění.

Mezi pozitivy se opakovaně objevila připomínka fungující sítě základních uměleckých škol (z odpovědí např.: „Síť ZUŠ je široce vybudovaná, mnozí pedagogové vysoce kvalitní, zejména v dětské taneční výchově.“ – „V ZUŠ jsou dobře zpracované osnovy, metodika“). Co se konzervatoří týká, byla opakovaně pozitivně hodnocena Konzervatoř Duncan centre („Možnost studia autorské tvorby a rozvíjení studia choreografie a také výuka pedagogiky pro dětskou taneční výchovu.“ – „Kontakt a spolupráce se zahraničím.“). Mezi dalšími tezemi, které pozitivně hodnotily taneční vzdělávání (zejména na konzervatořích), byly např.:

- Zapálenost mnohých lidí, kteří ve školách pracují a jsou schopni rezignovat na finanční i jiné ohodnocení.
- Snaha o komplexní rozvoj tanečníků.
- Pedagogové s interpretační taneční praxí; tradice, znalost a důraz na historii tance.
- Snad stále skvělé základy partnerské práce.
- Motivace k přesahu taneční činnosti směrem k pedagogice tance, čímž se usnadňuje přechod z aktivní taneční kariéry např. do školství, k terapii.
- Četnost představení a workshopy.
- Počtem žáků menší školy a menší ročníky a tím více pozornosti jednotlivci a jeho cestě. Školství nevychovává univerzální unifikované tanečníky. Tím jsme silnější.
- Rozvoj taneční techniky.
- Projekt pohybové výchovy ve školách.

Podobně jako u tanečníků baletu převládaly u umělců současného tance kritické postřehy. Ke studiu na tanečních konzervatořích se často objevovaly charakteristiky jako: zastaralé, stagnující, setrvačné, konzervativní, nedostatečně otevřené. Objevil se též poukaz na „nepropojenost tanečního vzdělávání a institucionální zkostratělost.“ Z dalších postřehů lze odcitovat tyto:

- Nesystémovost výuky – bez přehledu o současném stavu, bez reflexe, co dnešní tanečníci potřebují, aby se dokázali prosadit.
- Chybí kreativní přístup, téměř nedochází ke komunikaci se zahraničím.

- Stávající školský systém a navíc profesní vnitřní vztahy dusí tvůrčí prostředí, což se odráží v motivaci pedagogů.
- Slabá umělecká kvalita vedení; často převažuje byrokracie nad uměleckým rozvojem, volností a kreativitou.
- Nedostatek komunikace s profesionálními soubory – praxe (motivace) pro mladé umělce; chybí povinnost pedagoga nadále se vzdělávat v oboru, pro vysokoškolské pedagogy chybí tematická publikace nebo projekt.
- Chybí příprava studentů na reálnou praxi – jak příprava taneční, tak produkční dovednosti, dovednosti v oblasti PR, porozumění legislativě, psaní grantů.
- Nedáváme prostor pedagogům, kteří jsou aktivní v tvorbě, ale spíše pedagogům, kteří už mají vybudované jméno. Tím se ale vzděláváme jen v tom, co už se osvědčilo. Nejsme součástí vývoje současných výzkumů a trendů.
- Nedostatečný rozvoj pro profesionální uplatnění (nerozvíjí se kreativita, individualita, improvizace...).
- Mám ruskou školu, tudíž zdejší slabinou je nedostatek drilu, techniky, disciplíny, pokory.

Co se týká vysokoškolského vzdělávání, objevila se výtku, že neexistuje obor, který by připravoval taneční interprety, nebo vysoká škola, která by navázala na studium Konzervatoře Duncan centre. Kriticky bylo hodnoceno vzdělávání na HAMU:

- Vidím rozšiřující se propast mezi realitou HAMU jako zástupce českého vysokého tanečního školství a reálnou scénou v oblasti současného tance.
- Mám osobní zkušenost jenom se studiem na HAMU. V moderním/současném tanci tam před pár roky chyběli pedagogové, a vůbec celková aktuálnost ve vztahu se současnými tendencemi je na HAMU skromná. Myslím, že situace se od mých studentských časů trochu změnila.
- Absence prostoru k prezentaci děl studentů HAMU bych viděla jako problém.
- Úroveň a systém vysokého školství nedosahují ani zdaleka na zahraniční standard.

3.3 Pohled z oblasti zábavního průmyslu

Tanečníci, kteří pracují v oblasti zábavního průmyslu, mají velmi rozmanité vzdělanostní zázemí. Mezi respondenty tanečního výzkumu byli jak absolventi tanečních konzervatoří, tak tanečníci, kteří absolvovali různé specializované taneční workshopy. Také u tohoto okruhu respondentů byly pozitivní názory na české taneční vzdělávání ve výrazné menšině. Mezi přednostmi se objevila možnost výběru, výchova dobrých tanečníků anebo názor, že „taneční konzervatoře dávají skvělý základ v taneční technice, ale mohou působit omezení pro tanečnickovo vyjádření a zájmy“.

Výčet slabin má opět několik společných klíčových slov: zastaralé přístupy, zaostalost, zkostratělost, nepružnost, konzervativnost, jednotvárnost. Z dalších tezí, které se objevily, vybíráme:

- Taneční vzdělávání je nedostatečně kvalitní a se zastaralými přístupy.
- Absolventi nedokážou reagovat na potřeby praxe.
- České taneční školství si nechává utéct svět, který je otevřený, navzájem se inspirující, obohacující a propojující. U nás si naproti tomu ti, kteří by to měli kvitovat, raději dávají klapky na oči a žijí ve svých bublinách. Debata

v Institutu umění – Divadelním ústavu, kde se, tuším, před třemi lety potkali ředitelé jednotlivých škol, vedoucí souborů atd., budiž toho smutným důkazem. Z pražské konzervatoře tak kupříkladu vycházejí průměrní tanečníci, kteří jsou pro ostatní styly a obory nepoužitelní; nemají rytmus, nemají rozlišovací schopnosti pro jiné pohybové styly.

- Myslím si, že poměry a techniky výuky jsou velmi konzervativní a zastaralé, někde až velice limitující a omezující. Tanečníkům se dle mého názoru dostává celkem kvalitní průpravy, avšak bez příležitostí budoucího uplatnění a praxe. Byla bych ráda, kdyby se více budovala individualita tanečníka. Zároveň zde neexistují školy zaměřené na jiný taneční styl než na balet a modernu, školy, jejichž vystudování by znamenalo uznanou kvalifikaci v oboru.
- Nedostatek kvalifikovaných učitelů, finančních prostředků a prostoru na aktivní zapojování studentů do tvorby, zastaralé metody.
- Zastaralost systému a neochota otevřít se novým věcem, strach starších učitelů nechat proniknout do již nastaveného systému nové koncepty a informace ze světa = strach o svůj post, zaměstnání atd.

Souhrn silných a slabých stránek vychází jak ze samotného výzkumu, tak z doprovodného mapování terénu, rozhovorů s tanečníky, pedagogy, zástupci tanečních a baletních souborů.

Konzervatoře (obory tanec a současný tanec)

Silné stránky

- Taneční nebo pohybové zkušenosti dětí před zahájením studia na konzervatořích (hustá síť základních uměleckých škol vyučujících taneční obor, baletní přípravky divadel, baletní studia pro děti)
- Široká nabídka konzervatoří vyučujících obor tanec a současný tanec – nabídka rozvrstvená regionálně i stylovým zacílením, věkem, kdy lze zahájit studium; nabídka konzervatoří veřejných i soukromých
- Absolutorium dává kvalifikaci nejen pro taneční uplatnění, ale i pro umělecko-pedagogickou činnost
- Vzdělávání na některých tanečních konzervatořích má dlouholetou tradici
- Část odborné výuky má kvalitu přesahující zahraniční standard: tanec s partnerem
- Většina konzervatoří realizuje ročně řadu představení pro veřejnost, a dává tak svým studentům potřebnou praxi
- Některá představení realizovaná konzervatořemi významně rozšiřují taneční a baletní nabídku pro veřejnost
- Většina konzervatoří pravidelně spolupracuje s baletními nebo tanečními soubory, což dává studentům další praxi
- Absolventi tanečních konzervatoří se jako pedagogové dobře uplatňují na pracovním trhu
- Absolvování taneční konzervatoře je dobrým předpokladem pro následné studium taneční pedagogiky na vysoké škole
- Rámcové vzdělávací programy pro konzervatoře – obory tanec a současný tanec – umožňují flexibilitu ve výuce a zároveň se věnují problematice profesní budoucnosti, včetně orientace na pracovním trhu, rekvalifikací a přípravy na budoucí změnu profese
- Většina škol realizuje výměnu tanečních pedagogů, studenty podporuje k účasti na zahraničních stážích a při prezentaci na soutěžích

Slabé stránky

- Nedostatečný zájem o studium na tanečních konzervatořích, zejména u chlapců
- Kvůli malému zájmu přijímání studentů, kteří nemají ideální talent a dispozice (zejména u chlapců)
- Snižující se zájem o studium na některých konzervatořích
- Malá motivace vedení konzervatoří vyloučit během studia žáka, který nemá dobré vyhlídky pro profesní taneční uplatnění (nemotivující dotace na žáka)
- Na většině škol protežování odborných tanečních předmětů na úkor předmětů všeobecných, ačkoli profesně se v oboru uplatní jen malá část absolventů
- U konzervatoří zaměřených na tvorbu opomíjené vzdělávání v oblasti produkčních dovedností, dovedností v oblasti PR apod.

- Studenti konzervatoří žijí často v jakési „taneční izolaci“, mají menší kontakt se svým okolím a méně zájmů, které nesouvisejí přímo se studovaným oborem než jiní vrstevníci
- Obecně je výuka na tanečních konzervatořích často hodnocena jako zastaralá, nepružná, s nedostatečnými vlivy současných zahraničních trendů, malou různorodostí vyučovaných tanečních stylů
- Výrazná genderová disproporce mezi absolventy (ženy výrazně převažují nad muži, což však neodpovídá struktuře pracovního trhu)
- Špatné vyhlídky absolventů na profesní taneční uplatnění (poptávka po pracovních místech vysoce převyšuje nabídku) / počet absolventů výrazně převyšuje počet pracovních míst v oboru
- Absolventi tanečních konzervatoří se jako tanečníci obtížně prosazují v silné mezinárodní konkurenci
- Nízké platy pedagogů na některých konzervatořích
- Konzervatoře cíleně a systematicky nesledují uplatnění svých absolventů

Vysokoškolské katedry a ateliéry (v programu taneční umění a výběrově v programu dramatická umění)

Silné stránky

- Dobré pedagogické zázemí na katedře tance HAMU Praha
- Četnost vědeckých a publicistických výstupů na katedře tance HAMU Praha
- Vliv nových uměleckých projevů a možností uplatnění (např. v novém cirkuse) na proměnu struktury studia (změna obsahu studia se odráží i v proměně názvu katedry pantomimy na katedru nonverbálního divadla HAMU)

Slabé stránky

- Omezené pedagogické zázemí na katedrách a v ateliérech kromě katedry tance HAMU Praha
- Minimální nebo žádné vědecké a publicistické výstupy kateder a ateliérů kromě katedry tance HAMU Praha
- Nedostatečné možnosti kombinované formy studia, a to včetně katedry tance HAMU Praha (zánik možnosti studia pedagogiky tance na JAMU Brno v kombinované formě)
- Negativní vnímání studia na katedře tance HAMU Praha velkou částí umělců z oblasti současného tance
- Opomíjené vzdělávání v oblasti produkčních dovedností, dovedností v oblasti PR apod.
- Chybí možnost systematického vzdělávání pro oblast nového cirkusu, ačkoli praxe v tomto oboru zažívá rozvoj
- Velmi nízké platy pedagogů, a to zejména ve srovnání s obvyklými platy pedagogů na jiných vysokých školách
- Oslovené vysokoškolské katedry a ateliéry cíleně a systematicky nesledují uplatnění svých absolventů
- Kvalita vysokoškolských kvalifikačních prací má kolísavou úroveň

Literatura a prameny

- AMU = DAMU + FAMU + HAMU : *Katedra nonverbálního divadla* [online]. 2007–2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://www.hamu.cz/katedry/katedra-pantomimy>.
- AMU = DAMU + FAMU + HAMU : *Katedra tance* [online]. 2007–2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://www.hamu.cz/katedry/katedra-tance>.
- AMU = DAMU + FAMU + HAMU : *Ústav pro taneční vědu* [online]. 2007–2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://www.hamu.cz/pracoviste/ustav-pro-tanecni-vedu>.
- Ateliér fyzického divadla a multimédií* [online]. B. d. [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <http://www.physicaltheatre-school.jamu.cz/index.htm> <http://www.physicaltheatre-school.jamu.cz/index.htm>.
- Divadelní fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně : Ateliér taneční a pohybové divadlo a výchova* [online]. B. d. [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <http://difa.jamu.cz/obory-a-ateliery/atelier-tanecni-a-pohybove-divadlo-a-vychova.html>.
- Divadelní fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně : Ateliér fyzické divadlo* [online]. B. d. [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <http://difa.jamu.cz/obory-a-ateliery/atelier-fyzicke-divadlo.html>.
- Informační systém o průměrném výdělku* [online]. 2010–2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://www.ispv.cz/>.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy : akreditované studijní programy vysokých škol* [online]. 2016 [cit. 2016-12-12]. Přístup z: <https://aspps.isacc.msmt.cz/>.
- Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2011–2016 [cit. 2016-05-07]. Přístup z: <http://www.nuv.cz/>.
- Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/01, 82-46-P/01 Tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 19. 4. 2010 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_4_vlna/RVP_8246M01_Tanec_8246P01_Tanec.pdf.
- Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-86-M/02, 82-46-P/02 Současný tanec* [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 13. 11. 2012 [cit. 2016-12-05]. Přístup z: http://zpd.nuov.cz/RVP_6_vlna/RVP_8246M02_Soucasny_tanec_8246M02_Soucasny_tanec.pdf.
- Rejstřík škol a školských zařízení* [online]. B. d. [cit. 2016-04-26]. Přístup z: <http://rejskol.msmt.cz/>.
- ŠTINDLOVÁ, Eliška. 65 let katedry tance na Akademii múzických umění v Praze. *Tanec a balet v Čechách, Čechy v tanci a baletu*. Praha : Akademie múzických umění, 2016. ISBN 978-80-7331-371-5. S. 67–70.
- Taneční výzkumy z let 2007, 2011 a 2016.
- Výroční zpráva za školní rok 2015/2016 : Konzervatoř Duncan centre, Praha 4, Branická 41* [online]. Přístup z: <http://www.duncancentre.cz/assets/skola/Vyrocnizprava1516.pdf>.

Tab. 1	Pedagogický sbor na konzervatořích vyučujících obory tanec a současný tanec k 1. červnu 2016 (fyzicky a po přepočtu na úvazky)	8
Tab. 2	Pedagogický sbor na konzervatořích vyučujících obory tanec a současný tanec v letech 2007, 2011 a 2016	9
Tab. 3	Platy zaměstnanců konzervatoří a pedagogického sboru za rok 2015; v Kč	9
Tab. 4	Vývoj průměrného platu pedagogů konzervatoří, kde jsou vyučovány obory tanec a současný tanec; v Kč	9
Tab. 5	Přijímací řízení do školního roku 2015/2016 na konzervatoře v oborech tanec a současný tanec	10
Tab. 6	Přijímací řízení do školního roku 2015/2016 na konzervatoře v oboru tanec s ohledem na gender	10
Tab. 7	Přijímací řízení do školního roku 2015/2016 na konzervatoře v oboru současný tanec s ohledem na gender	11
Tab. 8	Vývoj přijatých žáků na konzervatoře v oborech tanec a současný tanec v letech 1998–2015 s ohledem na gender	11
Tab. 9	Zkušenosti dětí, které zahájily na konzervatoři studium v oboru tanec ve školním roce 2015/2016 s tanečními a pohybovými aktivitami	12
Tab. 10	Počty studentů na konzervatořích a kvóty Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR ve vybraných školních letech	13
Tab. 11	Počty studentů konzervatoří v oborech tanec a současný tanec ve školním roce 2015/2016, procentuální vyjádření genderové struktury	14
Tab. 12	Předčasné ukončení studia na konzervatořích v oborech tanec a současný tanec ve školním roce 2015/2016	15
Tab. 13	Ukončení studia v posledním ročníku konzervatoře (obory tanec a současný tanec) ve školním roce 2014/2015	16
Tab. 14	Vývoj počtu absolventů konzervatoří v oborech tanec a současný tanec v letech 2002–2015	17
Tab. 15	Absolventi oboru tanec na konzervatořích ve školním roce 2014/2015 pokračující ve studiu	18
Tab. 16	Absolventi oboru současný tanec na konzervatořích ve školním roce 2014/2015 pokračující ve studiu	18
Tab. 17	Pracovní uplatnění absolventů a maturantů oboru tanec na konzervatořích ve školním roce 2014/2015	19
Tab. 18	Pracovní uplatnění absolventů oboru současný tanec na konzervatořích ve školním roce 2014/2015	19
Tab. 19	Rozvrstvení předmětů v průběhu studia oboru tanec dle výzkumu 2016 – rozdělení na odborné a ostatní předměty (situace ve školním roce 2015/2016)	21

Tab. 20	Rozvrstvení předmětů v průběhu studia oboru současný tanec dle výzkumu 2016 – rozdělení na odborné a ostatní předměty (situace ve školním roce 2015/2016)	22
Tab. 21	Rozvrstvení předmětů v průběhu studia oboru tanec dle výzkumu 2016 – rozdělení s ohledem na taneční styly (situace ve školním roce 2015/2016)	22
Tab. 22	Rozvrstvení předmětů v průběhu studia oboru současný tanec dle výzkumu 2016 – rozdělení s ohledem na taneční styly (situace ve školním roce 2015/2016)	23
Tab. 23	Počet odehraných vlastních představení a počet dalších představení, na nichž se konzervatoře podílely v roce 2015	25
Tab. 24	Pedagogové vybraných kateder a ateliérů k 1. červnu 2016 (fyzicky a po přepočtu na úvazky)	33
Tab. 25	Vývoj počtu pedagogů vybraných kateder a ateliérů v letech 2007, 2011 a 2016	33
Tab. 26	Pedagogové vybraných kateder a ateliérů – dosažené vědecké a akademické tituly (situace v letech 2007, 2011 a 2016)	34
Tab. 27	Průměrné hrubé platy pedagogů vybraných kateder a ateliérů po přepočtu na jeden úvazek v letech 2006, 2010 a 2015; v Kč	34
Tab. 28	Finanční ohodnocení externích pedagogů za hodinu práce v roce 2015; v Kč	35
Tab. 29	Přijímací řízení na vybrané vysokoškolské katedry a ateliéry (počet přihlášených / počet přijatých / úspěšnost) v letech 2000–2015	35
Tab. 30	Předchozí vystudovaná škola u žáků přijatých na vybrané vysokoškolské katedry a ateliéry v období let 2012–2015	36
Tab. 31	Předchozí vystudovaná škola u žáků přijatých na vybrané vysokoškolské katedry a ateliéry v letech 2000–2007, 2008–2011 a 2012–2015; v %	36
Tab. 32	Studenti, kteří začali v období let 2012–2015 studovat na vybraných vysokoškolských katedrách a v ateliérech a zároveň pravidelně pracovali v baletním, tanečním nebo divadelním souboru	37
Tab. 33	Studenti, kteří začali v letech 2000–2007, 2008–2011 a 2012–2015 studovat na vybraných vysokoškolských katedrách a v ateliérech a zároveň pravidelně pracovali v baletním, tanečním nebo divadelním souboru; v %	37
Tab. 34	Počty studentů, kteří v letech 1990, 1995 a 2000–2015 úspěšně zakončili bakalářské/magisterské/doktorské studium na vybraných vysokoškolských katedrách a v ateliérech	38
Tab. 35	Odhad uplatnění absolventů vybraných vysokoškolských kateder a ateliérů ve vystudovaném oboru v obdobích let 2000–2007, 2008–2011 a 2012–2015; v %	39

Graf 1	Vývoj počtu studentů na konzervatořích v oborech tanec a současný tanec v letech 1998–2016	13
Graf 2	Vývoj počtu absolventů oborů tanec a současný tanec v letech 2002–2015	17
Graf 3	Názor profesionálních tanečníků (z baletu, současného tance a zábavního průmyslu) na taneční vzdělávání v České republice	40
Graf 4	Názor profesionálních tanečníků (z baletu, současného tance a zábavního průmyslu) – pouze absolventů konzervatoří s tanečním zaměřením – na taneční vzdělávání v České republice	40

Summary

The collection of studies called Data in Czech Dance is an output of the research conducted in the field of Czech professional dance and related artistic disciplines drawing from the physical/motional work of interpreters or makers. Authors' ambition was to collect stark data from the fields, and attitudes of artists and company representatives, groups or theatres to essential topics. Data have been collected continuously since 2016 and termination of the collection is supposed to happen in the first half of 2018.

The 'Dance Education' study is a prologue to the following parts dedicated to fields of professional fulfilment (in ballet, contemporary dance, mimic theatre, contemporary circus, entertainment industry and folk dance). The topic of dance education was defined in very narrow terms for the study purposes – education at conservatories and selected universities.

The first part of the study is dedicated to education at conservatories in the eight-year program 'dance' (taught at five conservatories) and six-year program 'contemporary dance' (taught at two conservatories). Introductory chapters describe conservatories, they statistically deal with the number of teachers and their average salary. Data from the admissions follow. They show that boys have little interest in studying or the fact that children usually have previous dance activities at preparatory schools or art schools (over 80 % of admitted children). In the past 15 years, there has been a decrease in the number of students (there were 680 students of dance and contemporary dance at conservatories in the Czech Republic in 2016) and graduates (only 39 students in 2015, which is a drop by 50 % compared with 2012). The data about students' fulfilment are surprising. Nearly one third of the dance graduates found jobs in ballet companies and nearly one third of graduates found jobs in dance teaching. Graduates of contemporary dance have even worse fulfilment. The research dealt with the study structure, the curriculum at school and practical education (the number of performances).

The second part of the study is dedicated to university education at departments accredited in the dance art program (the Department of Dance and Department of Non-verbal Theatre at the Music Academy of Performing Arts – HAMU) and in selected studios accredited in the program of performing arts, yet they focus on dance and motion theatre (the Dance and Motion Theatre and Education studio and Physical Theatre studio – both at the Janáček Academy of Performing Arts – JAMU in Brno). Introductory chapters are dedicated to the description of the study at the departments and studios; their research and

publishing activity is recorded (the most extensive one is conducted by the Dance Department at HAMU), the number of teachers and their academic degrees are listed as well. The findings about the salaries of university teachers were most alarming (the average salary at the Dance Department at HAMU was 23,000 CZK – about 850 EUR – in 2015). The following chapter is dedicated to studies and students. The Dance Studies program opens once in two years with two or three students. The Choreography program opens every year with two or three students in every class. There are about ten students in a class of dance teaching at HAMU and seven students in one class are enrolled in nonverbal theatre or pantomime. The relatively new Dance and Motion Theatre and Education studio at JAMU in Brno accepts between ten and twenty students once in two years. The research also dealt with the possibility to combine studies of selected university programs and employment in a ballet, dance or other art company. The output was that students of monitored departments and studios are rarely employed in the field of dance or motion theatre. When asking questions about the fulfilment of the students, departments and studios answered that 60 – 90 % students are engaged in their fields.

The third part of the study deals with the reflection of dance education in the Czech Republic and draws from answers provided by active artists. They consider dance education problematic or standard. Almost nobody marked the option 'they excel'. Graduates from conservatories with dance specialization are less critical.

The study summarizes strengths and weaknesses of dance education in the Czech Republic:

Conservatories (dance and contemporary dance programs)

Strengths

- Children's dance or motion experience before their studies at conservatories (a dense network of art schools teaching dance programs, ballet preparatory schools in theatres, ballet studios for children)
- A wide offer of conservatories teaching dance and contemporary dance – the offer is distributed according to regions and styles, and the age when it is possible to start studying; the offer of public and private conservatories
- The diploma provides qualifications for dance as well as art and teaching activities
- Education at some dance conservatories has a long-time tradition
- Professional education in dance with a partner has the quality surpassing the foreign standard

- Most conservatories stage many performances for the public and provide their students with the practical education
- Some performances prepared by conservatories significantly widen the dance and ballet offer for the public
- Most conservatories regularly cooperate with ballet and dance companies, which provide students with practical education as well
- Graduates from dance conservatories have good fulfilment at the job market as teachers
- Graduation from a dance conservatory is a good precondition for university studies of dance teaching
- Framework educational programs for conservatories – dance and contemporary dance programs – allow for the flexibility in education and they also deal with the issues concerning the professional future, including the orientation at the job market, retraining and preparations for the future change of jobs
- Most schools perform the exchange of dance teachers, they support their students in participation in educational stays abroad and presentation in competitions

Weaknesses

- Boys in particular are not interested enough in studying at dance conservatories
- Due to the lack of interest, schools accept students, who do not have an ideal talent and dispositions (boys in particular)
- Students are becoming less interested in studying at some conservatories
- Small motivation of conservatory management to expel a student, who has bad prospects for professional job fulfilment (demotivating subsidies per pupil)
- Most schools favor dance subjects to the exclusion of general knowledge subjects, although only a small number of graduates find their fulfilment in their field
- Conservatories focused on outputs neglect education in production, PR management etc.
- Conservatory students often live in a kind of 'dance isolation', they are not in touch with their friends and have less interests that have nothing in common with the program they study than other people of the same age
- Education at dance conservatories is generally seen as obsolete and inflexible with insufficient influence of current foreign trends, and a small variety of dance styles.
- The significant gender disproportion among the graduates (considerably more women than men, which does not correspond with the job market structure, though).

- Bad prospects for the graduates to have their professional dance fulfilment (the demand substantially exceeds the offer) / the number of graduates substantially exceeds the number of jobs in the field
- Dance conservatory graduates have troubles finding employment in the international competition
- Low salaries of teachers at some conservatories
- Conservatories do not systematically follow the fulfilment of their graduates

University departments and studios (in dance art programs and in selected dramatic arts programs)

Strengths

- Two professors, who guarantee the program at the Dance Department at HAMU Prague
- Frequent research and journalistic outputs at the Dance Department at HAMU Prague
- The influence of new artistic expressions and the ability of fulfilment (in contemporary circus, for instance) on the change of the change in the curriculum (the change is also reflected in the name of the department – the Pantomime Department changed into the Nonverbal Theatre Department at HAMU)

Weaknesses

- Limited teaching background at departments and studios and the Dance Department at HAMU in Prague
- Minimum or no research or journalistic outputs from departments or studios except for the Dance Department at HAMU Prague
- Insufficient opportunities for combined studies, including the Dance Department at HAMU Prague (no possibility to study the combined form of dance teaching at JAMU Brno anymore)
- Negative perception of studies at the Dance Department at HAMU Prague by many artists from the field of contemporary dance
- Neglected education in production and PR skills, etc.
- The opportunity of systematic education in contemporary circus is missing, although practice in the field is developing
- Very low teachers' salaries compared by usual salaries of university teachers at other universities
- University departments and studios we have approached do not systematically follow the fulfilment of their graduates
- The quality of university qualification theses is of variable quality

Český tanec v datech

1 / TANEČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Roman Vašek

Editoři:	Jana Návratová, Roman Vašek
Recenzoval:	Petr Christov
Konzultovali:	Zdeněk Prokeš, Karel Littera
Jazyková korektura:	Jana Křížová
Grafická úprava a sazba:	Jan Forejt

Vydal Institut umění – Divadelní ústav, Celetná 17, Praha 1 v roce 2017

ISBN 978-80-7008-381-9

ISSN 2570-8384

Číslo publikace IDU: 714